

Can André Gürsel

Bekymringsmelding fra barnehage til barnevernstjenesten

**En kvalitativ studie av
åtte barnehageansattes erfaringer**

Masteroppgave i Familiebehandling

Høgskolen i Oslo og Akershus, Fakultet for Samfunnsfag 2014

Sammendrag

I denne masteroppgaven har jeg valgt tema bekymringsmelding fra barnehage til barnevernstjenesten.

Målet med oppgaven er å undersøke barnehageansattes erfaringer av rutiner og samarbeid når det gjelder bekymringsmelding til barnevernstjenesten. Det var også av interesse å undersøke de ansattes syn på samtaleformen hvor barn og foreldre deltar sammen, om den har potensiale for å anvendes i barnehage, for eksempel når det gjelder tidlig intervensjonsarbeid ovenfor barn og foresatte i barnehagen.

Min to-delte problemstilling er: hvilke kjennskap og erfaringer har de barnehageansatte til rutiner og samarbeid tilknyttet bekymringsmelding til barnevernstjenesten? og hvilket syn har de barnehageansatte på anvendelse av samtaleformen hvor foreldre og barn deltar sammen i barnehagen?

Studie er en kvalitativ undersøkelse basert på åtte semi-strukturerte forskningsintervju, med åtte barnehageansatte som jobbet direkte med barn i kommunal eller privat barnehage. I analysen av intervjuene har jeg forholdt meg til – Kvale og Brinkmanns (2009) tre fortolkningsnivåer for å angi gyldigheten av tolkningene: selvforståelse, kritisk forståelse basert på sunn fornuft og teoretisk forståelse. På den måten har jeg fokusert på og først å fange opp informantenes egne erfaringer og opplevelser (selvforståelse) og deretter har jeg drøftet dette ved hjelp av teorier om foreldre-barn-samspill, tilknytning, salutogenese og tverrfaglig samarbeid.

Mine hovedfunn er: Ønske om større grad av tverrfaglig samarbeid. Mer informasjon om barnevernstjenesten. Styrke bekymringsmeldingsrutinene, både individuelt og i felleskap i barnehagen. Ønske om mer kompetanse i å vite hva man skal se etter i foreldre- barn samspill. Kompetanseheving og mer bruk av barnesamtale i barnehagen. Informantene er ambivalente til brukene av foreldresamtale med barn tilknyttet tema, men flere er positive til å bruke samtaleformen i tilfeller hvor foresatte strever med grensesetting, når barn sliter sosialt i barnehagen og overgangen skole- barnehagen. Det er også generelt ønske om mer kunnskap til foreldresamtaler med barn. Kort vei til styrer, intern veiledning og muligheten for å ringe barnevernstjenesten anonymt bidrar positivt i en bekymringsmeldingsprosess.

Summery

In this master thesis I have chosen the topic of concern from kindergarten to child welfare services.

The aim of the study is to examine employees' experiences of nursery practices and cooperation in terms of concern for child welfare services. It was also of interest to examine the employees' views on call form where children and parents participate together, if it has the potential to be used in kindergarten, for example in terms of early intervention work to children and parents in kindergarten.

My to-piece question is: what knowledge and experience they have daycare staff procedures and cooperation associated with concern for child welfare services? And what vision they have daycare staff on the application of conversation form where parents and children participate together in kindergarten?

The study is a qualitative study based on eight semi-structured research interviews with eight nursery staff who worked directly with children in public or private kindergarten. The analysis of the interviews I've interacted with - Kvale and Brinkmann (2009) three levels of interpretation to indicate the validity of interpretations: self-awareness, critical understanding based on common sense and theoretical understanding. That way, I have focused on first capture the interviewees' own experiences (self-awareness) and then I have discussed this with the help of theories of parent-child interaction, attachment, salutogenesis and interdisciplinary collaboration.

My main findings are: Desire for greater interdisciplinary collaboration. More information about child welfare services. Strength of concern procedures, both individually and jointly in kindergarten. Wishing for more competence in knowing what to look for in parent-child interaction. Competence and more use of child conversation in kindergarten. Informants are ambivalent to the forms of parents talk with children associated theme, but more positive towards using conversation form in cases where parents struggle with setting boundaries, when children are struggling socially in kindergarten and transition school-kindergarten. It is also generally desire more knowledge to parents conversations with children. Close to controls, internal guidance and the ability to call child services anonymously contribute positively in a concern process.

Forord

Jeg vil starte med å takke alle mine informanter for at dere tok dere tid og ville dele deres kunnskap og tanker rundt mitt tema. Uten dere hadde ikke denne oppgaven blitt til. Takk!

Videre vil jeg takke Sidsel Therese Natland, min veileder, som gjennom hele prosessen med min masteroppgave har bidratt med gode tilbakemeldinger. Jeg er utrolig glad for at du ble min veileder. Takk!

Så vil jeg takke alle mine medstudenter under masterklinikken, for gode tips og tanker rundt prosessen med å utarbeide en masteroppgave. Takk!

Takk, til alle mine kollegaer som jeg har delt mine tanker og refleksjoner med i forhold til tema.

Jeg vil takke mine nærmeste venner og familie for støtte og tålmodighet. Det har vært helt avgjørende for at jeg skulle klare å fullføre min masterutdanning. Takk!

Til slutt vil jeg takke min lille prinsesse, Amelia 5 år, for at du alltid får meg til å smile og fikk meg til å tenke at det finnes andre ting som er viktigere enn å jobbe med masteroppgaven hele tiden, nemlig å leke med deg. Takk!

Takk en gang til, til dere alle!

Can Andrè Gürsel

Oslo, mai 2014

Innholdsfortegnelse

Kapittel: Innledning.....	8
• Tema og problemstilling.....	8-9
• Tidligere forskning.....	9-11
• Mine begrunnelser for valg av tema og to-delt problemstilling.....	11-12
Barnehagen - rammer og styringsform.....	12
• Barnehagens formål.....	12
• Kommunalt ansvar.....	12
• Fylkesnemndas ansvar.....	13
• Foreldremandat.....	13
• Ansatte i barnehagen.....	13-14
• Lederansvar i barnehagen.....	15
Barnevernstjenesten - rammer og styringsform.....	15
• Barnevernets formål.....	15
• Kommunalt ansvar.....	15
• Statlig organ.....	15
• Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat).....	16
• Fylkesnemnda.....	16
• Tiltak.....	16-17
• Samarbeidsavtalen – Fast kontaktperson.....	17
Formidling av opplysninger mellom barnehage og barnevernstjenesten.....	17
• Barnehagen – Oppmerksomhetsplikten.....	18
• Barnehagen – Opplysningsplikten.....	18
• Alvorlig omsorgssvikt- opplysningsplikten inntreffer.....	18-19
• Hvordan oppfylle opplysningsplikten?.....	19-20
• Meldingens form og innhold.....	20-21
• Informasjon til barnets foresatte.....	21
• Tilbakemelding fra barnevernstjenesten.....	21
Oppgavens gang.....	22

Kapittel: Teoretiske perspektiv.....	23
Foreldre- barn samspill- tilknytning.....	23
• Sensitivitetsdimensjonen.....	24
• «Godt nok» samspill.....	24
• Risikosamspill.....	25
• Omsorgssviktsamspill.....	25-26
• Barnehagens muligheter og begrensninger.....	26
• Tilknytning.....	27
Psykisk helsearbeid blant barn og foreldre i barnehagen.....	27
• Å redusere tabu-bryte tausheten.....	27-29
• Å forholde seg til utsagn fra barn om omsorgssvikt.....	29
• Å frata barn opplevelsen av ansvar og-skyld i risiko-omsorgssituasjoner.....	29-30
Tverrfaglig samarbeid.....	30
Det Salutogene perspektivet.....	30-32
• Løsningsorientert perspektiv.....	32
Kapittel: Forskningsmetode- En kvalitativ tilnærming.....	33
• Innledning.....	33
• Forskningsspørsmål.....	33
• Kvalitativ forskningsintervju.....	33
• Semi-strukturert intervju.....	34
• Et produksjonssted for kunnskap.....	34
• Valg av informanter.....	35
• Antall informanter.....	35-36
• Intervjuguide.....	36-37
• Informasjonsbrev – og samtykkeerklæring.....	37-38
• Intervjuprosessen.....	38-39
• Transkripsjon av intervjuene.....	40
• Analyseprosessen.....	40-41
• Konfidensialiteten.....	41
• Ethiske dilemmaer.....	41-42
• Reliabilitet og validitet.....	42

Kapittel: Funn	44
• Rutiner.....	44-45
• Barnehagen og samarbeidspartner.....	45-46
• Egne erfaringer med bekymringsmeldinger- til barnevernstjenesten.....	46-47
• Foreldresamtale.....	48-50
• Barnesamtale.....	50-51
• Foreldre- barn-samspill.....	51-52
Kapittel: Drøfting	53
• Tverrfaglig samarbeid.....	53-55
• Foreldresamtale med barn i barnehagen.....	55-57
Kapittel: Oppsummering	58-61
Litteraturliste	62-63
Vedlegg 1: Informasjonsbrev	65-67
Vedlegg 2: Intervjuguide	68-69

Kapittel: Innledning

Tidlig intervensjon er av stor betydning og bør understrekes fordi mange av de viktigste utviklingsmessige milepæler passerer allerede i løpet av de første fem leveår, slik som hjernens utvikling, nevralt utvikling, tilknytningsstil, emosjonsregulering, selvaksept og sosiale ferdigheter

(Karr-Morse og Wiley 1997, sitert fra Kvello 2009, 55)

«I Norge tilbringer 90 % av barn under 6 år mange timer i barnehage hver dag» (SSB 2012, sitert fra Bratterud og Emilsen 2013, 29). Det kan være i korte eller lengre perioder. De aller fleste barn opplever verken vold, overgrep eller andre former for omsorgssvikt mot en selv, eller mot sine nærmeste pårørende. Det vil samtidig være enkelt barn som opplever dette. Det er også barn i «Førskolealder som er mest utsatt av samtlige aldersgrupper for omsorgssvikt og mishandling fra foreldre, dernest siste del av tenåringsalderen» (Kvello 2009, 40).

Barnehageansatte har som regel daglig kontakt med barnas foresatte i hente- og bringe situasjoner. Det gir gode muligheter for å kunne fange opp barn og foresatte som bekymrer.

Under barnehagekonferansen «Det viktigste» (Barnehagen.no 2014) belyser Bufdir, Mari Trommald at meldingene angående barn og unge kommer for sent til barnevernstjenesten. Hun kommer med et klart budskap om at flere barn nettopp burde vært fanget opp i barnehagen.

Barnevernstjenesten vil også være avhengig av hjelp fra andre som er bekymret for enkelt barn for at de skal kunne ivareta sine oppgaver ovenfor utsatte barn.

Tema og problemstilling

Tema for min masteroppgave er: bekymringsmeldinger fra barnehage til barnevernstjenesten - en kvalitativ studie av åtte barnehageansattes erfaringer. Med dette som utgangspunkt har jeg valgt følgende to-delt problemstilling:

- Hvilke kjennskap og erfaringer har de barnehageansatte til rutiner og samarbeid tilknyttet bekymringsmelding til barnevernstjenesten?
- Hvilket syn har de barnehageansatte på anvendelse av samtaleformen hvor foreldre og barn deltar sammen i barnehagen?

Tidligere forskning

I Nova-rapporten *“Å sende bekymringsmelding- eller å la være?”* (Backe – Hansen 2009) skrevet på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet i samarbeid med Barne- og likestillingsdepartementet, undersøkes omfanget av bruk av bekymringsmeldinger i norske barnehager. Rapporten benytter elektronisk basert spørreundersøkelse, og ble besvart av totalt 563 barnehagestyrere i kommunale og private barnehager i 51 kommuner og bydeler i Norge. I tillegg ble 6 styrere intervjuet kvalitativt som supplement til den kvantitative undersøkelsen.

Rapportens problemstillinger var:

- Hvorfor barnehagen i liten grad melder til barnevernet
- Hvilke rutiner barnehagen måtte ha for hvordan personalet går fram i saker der det er mistanke om omsorgssvikt

Et spørsmål som stilles i rapporten, er i hvilken grad det er rom for flere bekymringsmeldinger. Ut i fra rapporten er spørsmålet fremdeles noe uklart. Samtidig nevner Backe- Hansen(2009) at det sannsynlig vil være mulig å øke meldingsandelen hvis dette er en målsetning. En av årsakene er funn i retning av forskjeller mellom kommunale og private barnehager. Det var større andel meldinger fra kommunale enn private.

Et annet grunnlag for å øke andelen meldinger, er resultater knyttet til å ha vurdert å sende bekymringsmelding uten å gjøre det. Ønske om bedre samarbeidsforum mellom barnehage og barnevernstjenesten, slik at man kan opprette rutiner for å diskutere saker anonymt, nevnes.

Det kommer også frem en klar sammenheng mellom det å ha eller å ha hatt barn i barnehagen på hjelpetiltak fra barnevernstjenesten og det å sende bekymringsmelding.

I følge rapporten oppgir nesten samtlige barnehager at de har skriftlige rutiner når det gjelder bekymringsmelding. Backe- Hansen (2009) mener det i framtiden vil være viktig å fokusere på om rutinene fungerer etter hensikten og ikke minst, om de sikrer effektivitet i beslutningsprosessen.

Backe – Hansen(2009) nevner ønske om kompetanseheving i forhold til det å snakke med både barn og foreldre om vanskelige ting, å håndtere reaksjoner når vanskelige spørsmål kommer opp.

Det etterspørres kunnskap på to plan: relevant faktakunnskap og kunnskap om framgangsmåter. Som relevant tiltak nevnes kompetansegivende kurs og seminardager i samarbeid mellom barnehage- barnevern, samt at førskolelærere kan få noe av sin opplæring på barnevernsutdanningen.

I følge Backe- Hansen (2009) er det ikke gitt at en kraftig økning i antall meldinger vil føre til at flere barn får hjelp. I følge rapporten resulterer omtrent halvparten av meldingene fra barnehagene i tiltak. Følgelig skjer det en siling i barnevernstjenesten, som resultat av vurderinger denne tjenesten er forpliktet til å gjennomføre. Hvis flere meldinger fra barnehagene skal føre til at flere barn får hjelp, må barnehagene bli flinkere til å melde de riktige barna. Dermed blir treffsikkerhet en stor utfordring, som igjen avhenger av begge parter kompetanse.

Jeg har også valgt å trekke inn rapporten til Bratterud og Emilsen (2011) «*Små barns rett til beskyttelse – utvikling av tiltak for å styrke barnehageansattes kompetanse om vold og overgrep mot små barn*» som er utarbeidet mellom Redd Barna, Barnevernets Utviklingscenter i midt- Norge (BUS) ved NTNU Samfunnsforskning og Dronning Mauds Minne Høgskole for førskolelærerutdanning (DMMH) i Trondheim.

Hovedmålet med rapporten er barns rett til beskyttelse og barnehageansattes rolle i å beskytte barn mot vold og overgrep. Det er benyttet intervju og fokusgrupper av barnehageansatte, analyse av nasjonale rammeplaner, lokale fagplaner og kvalitative intervjuer med høgskoleansatte, sett på hvordan det arbeides i høgskolene for å forberede vordende barnevernspedagoger, førskolelærere og helsesøstre til å samarbeide på tvers for barns beste.

Totalt ble det gjennomført syv gruppeintervjuer av ansatte i barnehager, tre gruppeintervjuer som bakgrunn av et elektronisk spørreskjema og fire gruppeintervjuer som inngår i masteroppgaven til Elisabeth Walsøe Lehn (2009) «*Dårlig magefølelse: grunnlag for bekymringsmelding? - sentrale mønstre i barnehageansattes arbeid med barn som bekymrer*» Spørreskjemaet ble sendt til 675 barnehager i Midt- Norge, hvor man mottok svar fra 409. 675 barnehageansatte besvarte spørreskjemaet fordelt på de 409 barnehagene. Det ga en informantgruppe bestående av 76 % førskolelærere, 7 % har fagbrev som barne- og

ungdomsarbeider 1 % er barnevernspedagoger og 8 % hadde annen utdanning, eventuelt ufaglærte assistenter, 8 %.

I følge rapporten er det stort behov for økt kompetanse om vold og overgrep blant barnehageansatte. Ca. 75 % opplever at de ikke har nok kunnskaper på dette området. Det til tross for at de fleste føler seg sikre nok til å kunne identifisere hvilke tegn og signaler de skal se etter ved bekymring. Enkelte føler de trenger kompetanse om lovverk og andre rammer, men det er forholdet til foreldre og samtale med foresatte som de fleste føler mest behov for kompetanseheving. Det kommer også frem at de fleste informantene føler seg usikre på hvordan de skal dokumentere sin bekymring og når det er riktig å melde til barnevernstjenesten. Gråsonesakene hvor man ser signaler blant barn og foreldre eller begge, men da uten å avdekke mulige årsaker som kan ligge bak, skaper også bekymring.

Det har også blitt utarbeidet ulike masteroppgaver, som er relevante for mitt tema. «*Fra bekymring om omsorgssvikt til handling – en kvalitativ studie av førskolelæreres praksis når barns omsorgssituasjon vekker bekymring*» av Anne – Lise Aasen (2010), kan nevnes.

Tidligere forskning på samtaleformen hvor foreldre og barn deltar sammen i barnehagen, har jeg ikke klart å finne. Det finnes forskning og masteroppgaver på denne samtaleformen innenfor systemisk familiebehandling/ et familierapeutisk perspektiv.

Rapporten til Backe- Hansen (2009) har spesielt fungert som en inspirasjonskilde i utarbeidelse av mitt prosjekt.

Mine begrunnelser for valg av tema og problemstillinger

Jeg har jobbet som støttepedagog/ veileder i overkant av seks år. På den måten har jeg samarbeidet med ulike barnehager tilknyttet enkelt barn med og uten spesialpedagogisk vedtak etter opplæringsloven. Dette har gitt meg ulike erfaringer, hvor enkelte barnehageansatte har gitt uttrykk for usikkerhet i forhold til rutiner og samarbeid når det gjelder tilfeller hvor man vurderer bekymringsmelding til barnevernstjenesten.

Som masterstudent i familiebehandling ved Høgskolen i Oslo og Akershus, har jeg gjennomført treårig praksisperiode ved en barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk. Jeg har også utdannet meg til familierapeut, noe som har gitt meg erfaringer i det å snakke med barn og foresatte både sammen og hver for seg om vanskelige tema.

Tidlig intervensjonsarbeid i et barn/ familieperspektiv er også relevant tema i masterutdannelsen i familiebehandling.

Barnehagen - rammer og styringsform

Det finnes private og kommunale barnehager i Norge. Begge styringsformene skal forholde seg til Barnehaeloven fastsatt av Stortinget 17.juni 2005.

Barnehagens formål:

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene. (Barnehaeloven 2005, kapittel 1. § 1)

Barnehagen skal være en pedagogisk arena for barn i alderen 0-6 år. Den skal ha en forebyggende rolle ovenfor barn som utsettes for omsorgssvikt. Det er for øvrig ikke obligatorisk for barn i alderen 0-6 år å gå i barnehage i Norge.

Til formålsparagrafen for barnehagen finnes særlig formål mellom kommunale og private barnehager.

Eiere av private barnehager kan i vedtektene bestemme at verdiene i loven § 1 ikke skal forankres i den kristne og humanistiske arv og tradisjon. Private barnehager og barnehagereiet eller drevet av menigheter innen Den norske kirke kan i vedtektene fastsette særlige bestemmelser om tros- eller livssynsformål. (Barnehaeloven 2005, kapittel 1. § 1a)

Det er også slik at:

Barnehagens eier kan tilpasse rammeplanen til lokale forhold. Med utgangspunkt i rammeplan for barnehagen skal samarbeidsutvalget for hver barnehage fastsette en årsplan for den pedagogiske virksomheten. (Barnehaeloven 2005, kapittel 2. § 2).

Kommunalt ansvar

Kommunene har hovedansvaret for det lokale barnehagetilbudet, og har ansvaret for at det utarbeides og gjennomføres tverrfaglig informasjon, kompetansetiltak, samarbeidsrutiner og møteplasser for kommunale og private barnehager.

Fylkesnemndas ansvar

Overordnet det kommunale nivået finnes Fylkesnemnda. Deres oppgave skal være å fungere som veileder ovenfor kommuner og eiere av barnehager. Eventuelle klager utarbeidet av kommunene skal også behandles av fylkesnemnda. Fylkesnemnda skal også føre tilsyn slik at kommunene utfører de oppgavene som skal gjøres og har tilgang til den dokumentasjonen som gjøres.

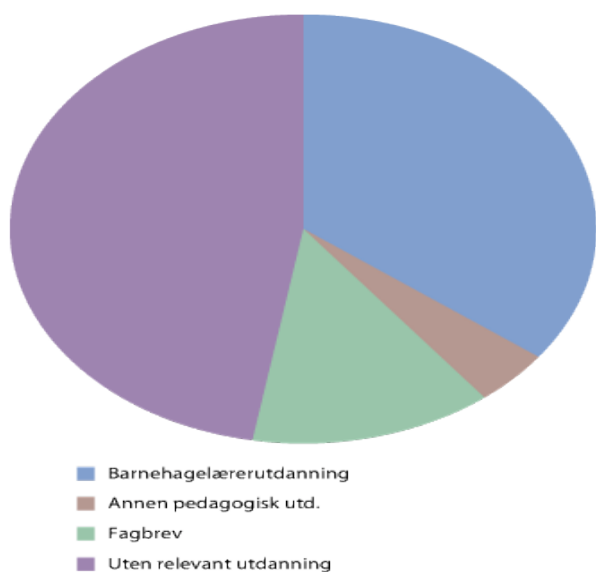
Foreldremandat

Det er barnets foresatte som har hovedansvaret for barnets omsorg og oppdragelse. De har også bestemmelsesrett på barnets vegne. Den tiden barnet er i barnehagen, vil dens personale ha en supplerende funksjon overfor familiens omsorgs- og oppdrageransvar.

Ansatte i barnehagen

De ansatte i kommunale og private barnehager har ulike forutsetninger når det gjelder utdanning og yrkeserfaring. Barnehagen skal ifølge barnehageloven (2005) ha en forsvarlig pedagogisk og administrativ ledelse. Pedagogiske ledere må ha utdanning som førskolelærer. Annen relevant 3-årig pedagogisk utdanning på høghskolenivå med videreutdanning i barnehagepedagogikk blir sett på som godkjent. Det kan gis dispensasjon fra utdanningskravene.

St.meld. 24 av Kunnskapsdepartementet (2012-2013) viser en oversikt over personalets utdannelsesbakgrunn i Norge. Denne gjelder for kommunale og private barnehager. Samme melding fremhever at nærmere 200 styrere/ teamledere og 4000 barnehagelærere ikke oppfyller kravet om barnehagelærerutdanning, eller tilsvarende. Ut i fra tabellen er barnehageansatte uten noe relevant utdanning den største gruppen.

(St.meld. 24. Kap. 7.1. 2012-2013)

Selv om gruppen uten relevant utdanning er den største i denne fremstillingen, blir det fremhevet at veksten av personalet med barnefaglig utdanning går i riktig retning. Andelen personer uten relevant utdanning har falt fra 56 til 47 prosent. Samtidig går utviklingen langsom. St.meld.24. (2012-2013) fremhever sektorens sterke vekst som noe av forklaringen. Perioden 2006 -2011 har man hatt en vekst på 50 000 barn og 17.000 ansatte. Som årsak fremhever regjeringen stor satsning på utbygging av barnehager, samt økning i antall barn i barnehagen.

Nå som utbyggingen begynner å avta, vil veksten i forhold til barn som starter i barnehagen avta.

Dette vil ifølge St.mld.24(2012-2013) gi rom for reduksjon av personer uten relevant utdanning enn hva man har sett de senere årene. Samme melding sier også at «Ettersom de ansattes kompetanse er den enkeltfaktoren som har størst betydning for kvaliteten i barnehagetilbudet, er mangelen på barnefaglig utdanning også sektorens største utfordring.» (St.mld. 24 Kap.7.1. 2012-2013). De seneste årene har man sett mer fokus på forskning rettet mot barnehagesektoren, noe som spesielt fremheves i «Kvalitet i barnehagen» St.mld. 41 (2008-2009)

Lederansvar i barnehagen

Styrer og pedagogisk leder har et særlig ansvar for planlegging, gjennomføring, vurdering og utvikling av barnehagens oppgaver og innhold. De er også ansvarlige for å veilede det øvrige personalet, slik at alle får en felles forståelse av barnehagens ansvar og oppgaver. Styrers oppgave innebærer å sørge for at de enkelte medarbeidere får ta i bruk sin kompetanse

Barnevernstjenesten - rammer og styringsform

Barnevernstjenesten skal bidra til å skape gode oppvekstvilkår for barn og unge i Norge.

Barnevernets formål

«Å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid, å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår.»

(Barnevernsloven 1992 kapittel 1 § 1.1)

I utgangspunktet er denne loven ment for personer under 18 år som oppholder seg i Norge.

Kommunalt ansvar

Den enkelte kommune skal ha en barnevernstjeneste som utfører den daglige tjenesten etter barnevernsloven (1992) Det betyr å gi råd og veiledning, gjennomføre undersøkelser, fatte vedtak etter loven og forberede saker som skal behandles i fylkesnemnda. Den kommunale barnevernstjenesten skal også iverksette og følge opp aktuelle barnevernssaker.

Statlig organ

Statens oppgave er delt mellom Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, Barne- ungdoms- og familieetaten, fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker. Departementet har hovedansvaret for barnevernstjenesten. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har ansvaret for forvaltning av barnehageloven. De skal blant annet føre tilsyn i henhold til at lov og øvrig regelverk blir brukt riktig. De har også ansvaret for evaluering og endringer av barnevernsloven. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har ansvar for å iverksette nødvendig forskning rundt barnevern og barnevernstjenesten i Norge.

Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat)

Består av fem regionale barnevernsmyndigheter. Den sentrale barnevernsmyndigheten Bufesta skal bistå den kommunale barnevernstjenesten i plassering av barn utenfor hjemmet, og fosterhjems plasser. De har generelt ansvar med veiledning og opplæring til aktuelle fosterhjem, og å sørge for drift og etablering av institusjoner. Det innebærer godkjenning av kommunale og private institusjoner som drives etter barnevernsloven (1992).

Fylkesnemnda

Skal føre tilsyn av den enkelte kommunes barnevernstjeneste. Det innebærer tilsyn rettet mot kommunenes utføring av oppgaver knyttet til barnevernsloven (1992). De skal bidra med råd og veiledningstjeneste ut i kommunene. Fylkesnemnda fungerer som klageinstans og eventuelle klager på vedtak etter barnevernsloven(1992) vil kunne behandles av Fylkesnemnda. Overordnet fylkesnemnda finnes Statens helsetilsyn. De skal sørge for tilsyn knyttet til utførelsen av Fylkesnemnda.

Tiltak

Ovenfor barn og familier som etter barnevernsloven (1992) har rett på hjelp og bistand, kan man trekke frem to typer tiltak, omsorgstiltak og hjelpetiltak.

Dersom barnevernstjenesten overtar omsorgsretten ovenfor et barn, er det snakk om omsorgstiltak. Dette skjer i tilfeller hvor foreldrene ikke gir den nødvendige omsorgen selv. «En omsorgsovertakelse skjer stort sett frivillig i samarbeid med barn og foreldre og kan være resultat av en langvarig prosess med mange ulike hjelpetiltak.» (Bratterud og Emilsen 2013,51). I barnevernsloven (1992) blir det gitt en oversikt over kriterier for omsorgsovertakelse:

- a) dersom det er alvorlige mangler ved den daglige omsorg som barnet får, eller alvorlige mangler i forhold til den personlige kontakt og trygghet som det trenger etter sin alder og utvikling.
- b) dersom foreldrene ikke sørger for at et sykt, funksjonshemmet eller spesielt hjelpetrengende barn får dekket sitt særlige behov for behandling og opplæring,
- c) dersom barnet blir mishandlet eller utsatt for andre alvorlige overgrep i hjemmet, eller
- d) dersom det er overveiende sannsynlig at barnets helse og utvikling kan bli alvorlig skadd fordi foreldrene er ute av stand til å ta tilstrekkelig ansvar for barnet. (Barnevernsloven 1992, § 4-12)

Omsorgsovertakelser skal avgjøres i fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker.

Dersom det er snakk om hjelpetiltak etter barnehageloven(1992), skal disse (...) «ha som formål å bidra til positiv endring hos barnet eller familien» (barnevernsloven 1992, § 4-4)

Slike tiltak kan være:

Råd og veiledning til familien, for eksempel ved å oppnevne en tilsynsfører. Avlastning ved å gi hjemmehjelp eller plass i barnehage eller SFO.

Støttekontakt.

Besøkshjem.

Økonomisk støtte slik at barnet kan delta i fritidsaktiviteter o.l. (Bufdir.no, sitert i Bratterud og Emilsen 2013, 52)

Tiltak og eventuelle metoder man bruker, bør i størst mulig grad ta utgangspunkt i å aktivisere barnets foresatte i både å støtte og delta aktivt. Tilbud om foreldreveiledningsprogram og ulike familie -og foreldrestøttende tiltak kan dermed være relevant.

Samarbeidsavtalen – Fast kontaktperson

I veiledningsheftet «Til barnets beste - samarbeid mellom barnehagen og barnevernstjenesten» (2009) blir det nevnt nytten av å ha en fast kontaktperson for barnehagene i barnevernstjenesten. Det kommer frem at kontaktpersonen kan bidra med å gi barnehagen muligheten til drøfte saker, stille nødvendige spørsmål, og vedkommende kan gi informasjon til barnehageansatte og foreldre angående barnevernstjenestens formål og oppgaver. I Norge vil det være ulik størrelse på kommunene. Her nevnes det at i de største kommunene kan det være hensiktsmessig at flere i barnevernstjenesten har denne oppgaven, men at hver enkelt har et geografisk område.

Formidling av opplysninger mellom barnehage og barnevernstjenesten

Alle som arbeider i barnehage eller barnevernstjenesten er omfattet av regler om taushetsplikt, jf. Barnehageloven § 20 og barnevernsloven § 6-7 første ledd. Dette innebærer et forbud mot å formidle opplysninger til andre, med mindre det finnes unntaksom gir plikt eller adgang til likevel å formidle opplysninger. (Til barnets beste 2009,17).

Barnehagen - Oppmerksomhetsplikten

«De ansatte i barnehagen har en lovfestet plikt til å være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barnevernstjenestens side jf. Barnehageloven § 22 første ledd.» (Til barnets beste 2009,17). Det betyr ikke at barnehagen har rett eller plikt til å utlevere opplysninger til barnevernstjenesten, men når barnehagen oppfyller oppmerksomhetsplikten, vil man kunne bli kjent med forhold som skal bidra til å vurdere om de har adgang eller plikt til å kontakte barnevernstjenesten. Det er her opplysningsplikten blir sentral.

Barnehagen - Opplysningsplikten

Barnevernstjenesten er som nevnt avhengig av at andre hjelpeinstanser melder når man er bekymret for enkeltbarns omsorgssituasjon. Alle som jobber i kommunale og private barnehager, er underlagt opplysningsplikten. Den sier:

Barnehagepersonalet skal i sitt arbeid være oppmerksom på forhold som kan føre til tiltak fra barneverntjenestens side. Uten hinder av taushetsplikt skal barnehagepersonalet av eget tiltak gi opplysninger til barneverntjenesten, når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt, jf. lov om barneverntjenester § 4-10, § 4-11, § 4-12, eller når et barn har vist vedvarende alvorlige atferdsvansker, jf. samme lov § 4-24. Også etter pålegg fra de organer som er ansvarlige for gjennomføringen av lov om barneverntjenester, plikter barnehagepersonalet å gi slike opplysninger. Opplysninger skal normalt gis av styrer. (Barnehageloven 2005, § 22)

Det er ikke nok at man tror en familie ville hatt nytte av hjelpetiltak av barnevernstjenesten, eller at et barn ikke lever under helt optimale omsorgsvilkår. Men, hva menes med alvorlig omsorgssvikt?

Alvorlig omsorgssvikt- opplysningsplikten inntreder.

Når det gjelder opplysningspliktens inntreden, kan man referere til følgende beskrivelser:

At det er alvorlige mangler ved daglig omsorg, personlig kontakt og trygghet som barnet trenger for sin alder og utvikling. Dette omfatter både situasjoner der det er alvorlige mangler i forhold til barnets behov for materiell og praktisk omsorg, og situasjoner der foreldrene ikke klarer å dekke barnets behov for psykisk eller følelsesmessig omsorg.

At et barn blir mishandlet eller utsatt for andre alvorlige overgrep i hjemmet. Dette omfatter både seksuelle overgrep og andre former for vold i hjemmet.

At det er overveiende sannsynlig at barnets helse eller utvikling kan bli alvorlig skadet fordi foreldrene er ute av stand til å ta tilstrekkelig ansvar for barnet. Dette omfatter særlig tilfeller der foreldrene mangler personlige forutsetninger for å ha omsorgen for barnet.

At et barn lider av livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade, og at foreldrene ikke sørger for at det får behandling.

At foreldrene ikke sørger for at et barn med nedsatt funksjonsevne eller spesielt hjelpetrengende barn får dekket sine særlige behov for behandling eller opplæring. (Til barnets beste 2009, 18)

Hvorvidt bekymringen er så alvorlig at den oppfyller opplysningsplikten, vil alltid være opp til den enkelte barnehages vurdering. I mange tilfeller vil det være klart, mens i andre tilfeller må barnehagen gjøre noen vanskelige vurderinger. Både skjønn og kjennskap til barnet og deres familie vil kunne ha en betydning i denne vurderingen.

Barnevernstjenesten kan pålegge barnehagen å gi opplysninger, da er det barnevernstjenesten som skal vurdere og definere om opplysningsplikten er oppfylt, og hvilke opplysninger som er relevant for saken. Barnehagen må gi opplysninger som barnevernstjenesten ber om. På den andre siden kan barnehagen klage til fylkesmannen, dersom man er uenig.

Hvordan oppfylle opplysningsplikten?

Når man refererer til opplysningspliktens inntreden, er meningen ment som en utfyllende beskrivelse av hva som menes med alvorlig omsorgssvikt og mishandling.

Barnehagen skal ikke ta stilling til om de enkelte vilkårene er dekket når det gjelder å fatte vedtak etter barnevernsloven (1992), men man skal vurdere hver enkelt barns omsorgssituasjon i forhold til sitt faglige ståsted.

At barnehagen innhenter nødvendig observasjoner tilknyttet enkelt barn, vil være viktige kriterier når man skal melde en bekymring til barnevernstjenesten. Det vil ikke bety at barnehagen må være helt sikker, men bekymringen kan ikke være for vag. Det er mulig å skaffe seg råd og lufte problemstillinger ved å kontakte barnevernstjenesten.

Når det gjelder hvem som har ansvaret med å utforme og sende bekymringsmelding i barnehagen, er opplysningsplikten et individuelt og selvstendig ansvar hos den enkelte

barnehageansatt. Den gjelder for alle ansatte i barnehagen. Det er normalt styrer/ teamleder som gir slik opplysning til barnevernstjenesten. Dette kommer frem i opplysningsplikten nevnt tidligere.

Dersom styrer/ teamleder ikke melder bekymring, når øvrig ansatte er bekymret, er svaret (...) «styreren i en barnehage kan ikke overprøve den enkelte ansattes faglig vurdering av om bekymringen for barnet er så alvorlig at opplysningsplikten er oppfylt.» (Til barnets beste 2009, 19). Det gjelder for kommunale og private barnehager.

Opplysningsplikten vil kun oppfylles dersom man melder sin bekymring tilknyttet enkelt barn til den kommunale barnevernstjenesten. Når disse vilkårene er oppfylt, skal bekymringsmeldingen sendes med en gang.

Det betyr at barnehagen ikke skal foreta ytterligere undersøkelser for å bekrefte eller avkrefte innholdet i sin bekymring, før man overleverer den til barnevernstjenesten.

Barnehagens plikt til å melde faller ikke bort, selv om man forsøker å avhjelpe eller bedre barnets omsorgssituasjon. Dersom barnehagen kontakter andre hjelpeinstanser, som Pedagogisk psykologisk tjeneste med flere, vil heller ikke opplysningsplikten unnvike. Det er først når meldingen er sendt at barnehagen har oppfylt sin plikt.

Meldingens form og innhold

Jeg skal nå konkret beskrive hvordan bekymringsmelding til barnevernstjenesten kan utformes når det gjelder form og innhold.

Alle henvendelser til barnevernstjenesten som omhandler bekymring knyttet til enkelt barns omsorgssituasjon, vil regnes som en melding. Det gjelder uansett om meldingen er muntlig, skriftlig og hvem som melder ifra.

Barnehagen og den enkelte barnehageansatte oppfylder opplysningsplikten ved at de forteller hvem de er til barnevernstjenesten. Da vil barnevernstjenesten best mulig kunne vurdere innholdet i bekymringsmeldingen, samt behov for å innhente flere opplysninger fra barnehagen. Det vil også være behov for opplysninger angående barnets navn og hva bekymringen går ut på. Anonyme meldinger vil dermed ikke oppfylle kravet til opplysningsplikten.

Det er ingen formelle krav utenom disse retningslinjene. En bekymringsmelding bør allikevel utformes skriftlig. Ved akutte saker skal man sørge for at meldingen blir gitt samme dag. Her skal man heller ikke være anonym. Mistanke om seksuelle overgrep og vold i hjemmet, er eksempler på akutte saker.

Informasjon til barnets foresatte

Barnehagen bør orientere foreldrene dersom man sender melding til barnevernstjenesten. I akutte saker skal barnehagen overlate dette ansvaret til barnevernstjenesten eller politiet. En viktig grunn er at slik informasjon kan hindre barnevernstjenesten eller politiet i å beskytte barnet. Det kan også bidra til å redusere viktig bevis.

Tilbakemelding fra barnevernstjenesten

1. Juli 2009 ble barnevernsloven § 6-7 a iverksatt. Den sier at barnevernstjenesten plikter å gi nærmere opplysninger til den som har sendt en melding til barnevernstjenesten. En av grunnene til fastsettelse av denne lovendringen var kritikk rettet mot en for streng taushetsplikt i barnevernstjenesten, med tanke på å kunne gi tilbakemelding til avsender av en melding. Formålet med bestemmelsen er å styrke samarbeidet mellom barnevernstjenesten og andre tjenester, som for eksempel barnehagen. I praksis skal barnevernstjenesten gi bekreftelse på mottatt melding innen tre uker etter sendt melding. De skal også informere om når den aktuelle undersøkelsen ble gjennomført. Den skal sendes innen tre uker etter avsluttet undersøkelse. Tilbakemeldingen skal gi informasjon til barnehagen om saken er henlagt eller følges opp nærmere. Barnevernstjenesten er ikke pliktig til å gi opplysninger om tiltak som er iverksatt, eller som vil bli iverksatt. Det vil kun være aktuelt i saker hvor barnevernstjenesten vurderer det slik at barnehagen bør få slik opplysning, da det vil være nødvendig i forhold til videre oppfølging av barnet. Barnehagen kan for øvrig motta opplysninger etter samtykke fra foreldrene.

Oppgavens gang

Jeg har i kapittel: innledning, beskrevet barnehagen og barnevernstjenestens rammer og styringsform, samt Formidling av opplysninger mellom barnehage og barnevernstjenesten.

I kapittel: *Teoretisk perspektiv*, fortsetter jeg med å presentere teorier jeg finner relevant for mitt tema, i kapittel: *Forskningsmetode- En kvalitativ tilnærming*, beskriver jeg metode og kilder for oppgaven, i kapittel: *Funn*, presenterer jeg funn fra intervjuene jeg har gjennomført, og disse drøftes i kapittel: *drøfting*, hvor jeg trekker inn teorier presentert i kapittel: Teoretisk perspektiv. Jeg oppsummerer oppgaven og kommer med noen refleksjoner omkring mine funn i kapittel: *oppsummering*.

Kapittel: Teoretiske perspektiv

Mine valg av teoretiske perspektiv utviklet seg i forhold til funnene jeg gjorde gjennom mine intervjuer. Jeg valgte derfor å trekke inn: Foreldre- barn- samspill- tilknytning, psykisk helsearbeid blant barn og foreldre i barnehagen, tverrfaglighet og det salutogene perspektivet. Min presentasjon av disse er knyttet til hvordan de konkret anvendes i barnehagens daglige praksis.

Foreldre- barn samspill- tilknytning

«Tidlig kommunikasjon og samspill foreldre- barn har avgjørende betydning for barnets tilknytning til foreldrene» (Killèn 2012, 21). Barnehagen har gode muligheter for å fange opp barn og foreldresamspill. Men hva skal man se etter?

Kari Killèn (2012) nevner en observasjonstilnærming i foreldre-barn samspill som er relevant for bruk i barnehagen. Ifølge Killèn (2012) kan voksnes kommunikasjons måter og holdninger i samspill med barn deles inn i ulike kategorier:

- Sensitiv/ tilgjengelig/ responderende
- Kontrollerende/invaderende/ styrende
- Passiv/ utilgjengelig/ uresponderende. (Killèn 2012, 21)

Den midterste kategorien kan være tildekket eller åpenbar. Barnets reaksjon deles inn som vanskelig, samarbeidende, tvangsmessig underkastende eller passiv. I Killèn (2012) nevnes forskningsverktøyet til Crittenden (1996, 2000) hvor man bruker kategoriene- Care index (ci) i forhold til samspill foreldre- barn. Atferden foreldre og barn viser under observasjonen deles inn i syv forskjellige elementer:

- Ansiktsuttrykk (åpent, tilgjengelig, imøtekommende osv.)
- Stemme (beroligende, vennlig, synkron)
- Fysisk plassering og kroppskontakt (passende plassering, nærhet og avstand)
- Uttrykk for hengivenhet (positiv følelsesmessig engasjement)
- Turtaking
- Kontroll (struktur)
- Valg av aktivitet (Killèn 2012, 23)

Slike atferdsmønstre kan være passive, kontrollerende og sensitive blant foreldre. Når det gjelder barna, kan de være tvangsmessig underkastet, samarbeidende, vanskelige eller passive. Barn og foreldre observeres i et gjensidig forhold med dette verktøyet.

Sensitivitetsdimensjonen

Sensitivitet er et nøkkelbegrep i denne sammenheng. Når barnet er to til tre måneder, vil den voksnes evne til å berolige barnet og få det til å føle seg vel være viktig. I løpet av de første ni månedene i foreldre – barn samspillet er gjensidig glede og turtaking sentralt. Deretter kan man fra ni til femten måneder som oftest gjenkjenne felles lek med gjentakende mønster. Når barnet er fylt ettår, kan man merke at utforskende lek og non-verbale forhandlinger av ulike oppfatninger er vanlig. Lek med gjensidig kommunikasjon og forhandlinger kommer så i samspill og kommunikasjonsutviklingen til barn og foreldre.

Killèn, Kletten og Arnevik (2005) blir i Killèn (2012) trukket frem i forhold til deres undersøkelse av samspill mellom foreldre- barn hvor Care Index (CI) har blitt brukt for å registrere kvaliteten av samspillet i en større sammenheng.

I undersøkelsen til Killèn, Kletten og Arnevik (2005) har man delt funnene i tre kategorier. «Godt nok» samspill, risikosamspill og omsorgssviktsamspill.

Undersøkelsen er gjennomført på bakgrunn av å studere mor- barn samspill. Det vil samtidig være nærliggende å overføre funnene til far- barn samspill. Metoden er rettet mot systematisk undersøkelse av samspillet. Den vil ifølge Killèn (2012) være nyttig til bruk i barnehagen og deres observasjoner, da med tanke på å vurdere den aktuelle «magefølelsen».

«Godt nok» samspill

Den sentrale tyngden i samspillet ligger på Sensitiv/ tilgjengelig/ responderende. Det finnes ulike grader av intensitet blant foreldre, men en nærmere kategorisering eller differensiering er ikke nødvendig. Det er normalt at foreldre ikke makter å holde intensiteten i samspillsituasjoner til enhver tid. Det kan være dager hvor barnet er grinete og mor/ far har mindre å gå på. Men samspillet er «godt nok».

Når en foresatt viser denne type respons, vil barnet ha en lettere tilbøyelighet til å samarbeide. Sensitive foreldre vil bekrefte barnas initiativ, samtidig som de er fleksible.

Det er god blikk-kontakt i samspillet og den voksne tilpasser seg barnet sensitivt i forhold til responsen de får. De spiller barnets følelser. Når barnet viser sinne, vil den voksne regulere seg og unngå samme respons tilbake.

Risikosamspill

Når voksne viser denne type atferdsmønster i samspill med barn, vil hovedvekten ligge på kontrollerende/invaderende/ styrende. Blikk- og ansiktskontakt foregår sporadisk, og barna viser ofte reksjoner i form av sutring og er unnvikende. De voksne viser samspillsatferd styrt av manglende gjensidighet ovenfor barnet. En aktivitet vil være styrt av den voksnes behov og lite til barnets behov. De voksne har vanskeligheter i å ta barnets signaler og tilpasse seg.

Barn vil ofte bli forvirret og avbrutt. Barna kan reagere grinete, avvisende og gå i motstand. Det kan være vanskelig for omsorgspersonen, da den voksnes behov for kontroll er kjennetegn. De kan virke uengasjerte og passive i sin atferd ovenfor barnet.

Samspillsaktivitet som å skifte bleie, vil bære preg av automatikk uten blikk-kontakt og samspill. Barnet vil søke kontakt med omsorgspersonene ved negativ atferd. Det er slik barnet opplever å bli sett og hørt.

Det kan virke forvirrende for barn. De vet ikke hva de kan forvente seg, da omsorgspersonen kan svinge mellom passivitet og kontroll i samspillet.

Ifølge Killèn, Kletten og Arnevik (2005) vil det være mulig å bedre samspillsferdighetene til foreldrene ved intervensjonsarbeid. Det kan også forverres eller bli varig. Egne ressurser og differensierte hjelpetiltak blir viktige faktorer.

Omsorgssviktsamspill

Begrenset respons på barnets omsorgsbehov kjennetegnes av initiativ som ofte er preget av manglende respons på barnas signaler. Mangel på empati kan være reell.

Foresatte i gruppen har vansker knyttet til affektiv inntoning ovenfor barna. Hovedtyngden vil ligge på kontroll/ invadering eller passivitet/ manglende respondering. Det kan oppstå en kombinasjon av begge. Foresatte kan være aktive i forhold til barna, men ha fraværende sensitivitet når det gjelder barnas egne signaler. Egne holdninger og behov står i første rekke. Bleieskift, en aktivitet mange opplever som god mulighet for blikk-kontakt og samspill, vil være lite lystbetont. For barn kan det oppleves vondt og kontrollerende. Det kan føre til frustrasjon blant barna. Foreldrene kan oppleve barna som vanskelig, sutrete og lite villig til å gi blikk kontakt. Barna vil kunne snu seg og ignorere omsorgspersonen med unnvikende blikk-kontakt.

Vedvarende samspillsmønster vil kunne føre til at barnet gir opp og resignerer eller tilpasser seg omsorgspersonen. Større barn vil kunne vise mer aggresjon.

Slike samspillsmønster gir grunnlag for bekymring. Det fører til lite stimulering ovenfor barna og ivaretar barnets emosjonelle utvikling på en negativ måte. Barna blir på den måten overlatt til seg selv.

I følge Killèn (2012) vil intervensjonsarbeid kunne føre til liten bedring i samspillet. Det blir spesielt viktig å kartlegge familiens livssituasjon, nettverksressurser og parforholdet til de aktuelle foresatte.

Barnehagens muligheter og begrensninger

Det vil være viktig å skille mellom barnehagen og barnevernets oppgaver i forhold til utredning og tiltak/ behandling. En god trening for barnehageansatte kan være å stille seg spørsmål med tanke på hvor Sensitiv/ tilgjengelig/ responderende, Kontrollerende/invaderende/ styrende og Passivt/ utilgjengelig/ u responderende man er ovenfor barna.

Uten at man skal foreta seg utredninger av samspillet, vil det være nyttig å reflektere over spørsmål dersom man er bekymret eller opplever noe som bekymrer. Slike spørsmål kan være:

- Følger de voksne barna inn?
- Tar de seg tid?
- Er det en avstand mellom barn og foreldre?
- Hvordan reagerer foreldre på adskillelsen?
- Foregår det noe mellom dem?
- Er det blick-kontakt?
- Hvordan omtaler og tiltaler foreldrene barnet?
- Hvilke atferd viser barnet når det nærmer seg hentesituasjoner?
- Er de forventningsfulle? Utrygge?
- Viser de spontane positive reaksjoner?
- Blir barnet hentet i tide? Er det andre enn foreldrene som henter det? I tilfeller hvor det er slikt, hvilke forhold har barnet til vedkommende? Hvordan reagerer barnet på det?

Tilknytning

Alle mennesker er avhengig av tilknytning for å overleve de første leveårene. Tilknytning er ikke noe man kan velge eller velge bort. Kvaliteten vil være av betydning. De senere årene har forskning gitt god belegg for hva som er god og mindre god tilknytning. Man snakker ofte om trygg og mindre trygg tilknytning. Boken til Kvello (2009) er eksempel på teoribok som nettopp beskriver tilknytningsteoriens betydning for barns utvikling.

Barnets historie med sine omsorgspersoner vil danne en indre arbeidsmodell. «Den kan forklares som barnets mentale forestillinger av omsorgspersonene og av seg selv i forhold til disse.» (Gulbrandsen 2006,142) Modellen skal bidra til å gi barnet en forståelse av det som oppstår i samspillet med tilknytningspersonen til enhver tid. På den måten vil barnet kunne forutse hva som vil skje i framtiden. Barnet lager deretter tilknytningsrelaterte handlingsstrategier.

Et annet begrep som kan relateres til tilknytning og foreldres evne til å se barnets behov, er mentaliseringsevnen. «Mentaliseringsevnen, det vil si evnen til å forstå egne og andres følelser og tanker og å forstå og uttrykke seg ved hjelp av språket, utvikles tidlig.» (Killèn 2012, 49) Det kan si noe om den evnen man har til å forstå andres behov, samtidig som du ser deg selv utenifra. Mentaliseringsevnen kan for foreldre i risiko og omsorgssvikt kategoriene være vanskelig. Disse forståelsene er både kognitive og affektive. Det handler om så vel tanker som følelser. «Det vi tenker, er av betydning for hva vi føler» (Killèn 2012, 49). Trygg tilknytning kan ses som en viktig faktor. Trygg tilknytning stimulerer til god regulering av egne følelser. Utrygg vil kunne føre til det motsatte.

Psykisk helsearbeid blant barn og foreldre i barnehagen

Å redusere tabu-bryte tausheten

Tema knyttet til risiko- og omsorgssviktsituasjoner kan ofte være forbundet med tabu. Det kan være samlivsbrudd, rus, psykiske lidelser osv. (Allikevel kan man se en forbedring i samfunnet, takke være voksne som har delt sine erfaringer og historier med omverden.)

Barnehagen som en forebyggende arena, kan og bør ifølge Killèn (2012) sette slike tabubelagte tema på dagsorden. Det vil kunne hjelpe alle barn, ikke bare de som har blitt

utsatt for slike påkjenninger. De fleste kjenner eller vil bli kjent med noen som vil kunne oppleve ulike former for risiko og omsorgssvikt.

I følge Killèn (2012) vil barn merke om det er akseptabelt å snakke om slike tema eller ikke både hjemme og i sitt nettverk. Barn vet som regel mye om tabu før de har hørt noen fortelle om tabu. Når barnehagen tilrettelegger for slike temaer, vil det kunne bidra til å stimulere til innlevelse med andre barn. At samfunnet ikke tilrettelegger for at barn kan få muligheten til å snakke om slike tema, vil kunne føre til større belastning. «Det er samfunnets omsorgssvikt» (Killèn 2012,136) Det har tatt tid før man har innsett at «det barn ikke vet, har de vondt av» (Glistrup 2002, sitert av Killèn 2012,136).

Ved å snakke om følelser er man i gang med å kunne redusere tabu. Barn er ofte lojale mot sine foreldre, og dermed forsøker de ofte å beskytte dem. Foreldre og barn trenger ofte hjelp til å bryte stillheten og tausheten. Det å holde slike historier hemmelig, er en belastning i seg selv. «Barn må slippe å skulle tie og skjule de forholdene de lever under» (Killèn 2012,136).

Mange barnehageansatte kan oppleve dette som vanskelig. Hva kan man snakke med barn om? «Vi kan snakke med barn om alt» (Killèn 2012,136). Det er måten man kommuniserer med barn som er viktig. En viktig faktor når man skal snakke med barn om tabu, er at en nettopp hjelper barn til å oppleve at voksne tåler å snakke, som de i utgangspunktet kanskje ikke trodde voksne ville.

Barnevern kan også være tabu, hvor barn kan ha registrert at barnevernet er et ord som har blitt betegnet i negativ retning. For eksempel: det er galt at barnehagen sendte bekymringsmelding! De hører det er galt, men vet ikke hvorfor. I tilfeller hvor man planlegger å sende bekymringsmelding i barnehagen, bør man ifølge (Killèn 2012) ha nevnt barnevernet lenge før det blir et aktuelt tema. Det vil samtidig ikke bety at en konkret sak skal deles med hele barnegruppen, men foreldre, barn og barnevern bør være tema som settes på dagsorden i barnehagen. Barn har behov for tilpasset svar på spørsmål de stiller. De voksne må ta utgangspunkt i det enkelte barns forutsetninger i form av alder, kognitive ferdigheter og språk. I følge Øvreeide (2009) vil det også kunne være at:

Barn som har vært utsatt for omsorgssvikt og har levd i vedvarende situasjoner med emosjonell spenning og kommunikasjonsproblemer, har ofte betydelig svekket begrepsforståelse og derfor både generell og/eller spesiell informasjonsmangel i forhold til det som er vanlig for alder. (Øvreeide 2009, 117)

Slike tilfeller kan være resultat av understimulering eller at barn har forsøkt å bruke sin energi til å mestre de relasjonelle og emosjonelle forholdene det har levd under.

Samtidig vil barns spørsmål kunne være styrt av foreldrenes holdninger. De vil trenge tid, og kan bruke lang tid før de åpner seg med å fortelle sine opplevelser. «Vi kan ikke forvente at de skal være i stand til å snakke om sine opplevelser før de føler seg trygge» (Killèn 2012, 140). Barn har ofte som nevnt manglende språk til å uttrykke og forklare følelser og opplevelser. De bruker dermed andre måter å uttrykke seg enn verbalspråket. Det kan være at de blir sinte, tilbaketrukket osv. At de voksne både bekrefter og registrerer at de har sett og hørt det barnet sier og uttrykker, vil kunne hjelpe barn videre.

Å forholde seg til utsagn fra barn om omsorgssvikt

I tilfeller hvor man opplever å få en bekymring til barns uttalelser, blir det viktig at man lytter og tar imot bekymringen. Barnet bør få en tilbakemelding om at dette ikke er greit og at man ønsker å hjelpe. «Da er det leit å være deg», «Det er godt at du har fortalt meg dette» «jeg skal tenke på hvordan vi kan hjelpe deg og mor og far» (Killèn 2012,147), er eksempler på tilbakemeldinger man kan gi barn. Da vil man møte barnet med en forståelse og en forsikring på at man vil hjelpe barnet ved å søke hjelp. I slike situasjoner vil det også være viktig at barnets utsagn ikke danner grunnlag for at man ønsker å henvende seg til foreldrene. Det kan skape usikkerhet og barnet kan utsettes for trusler og straff av sine foresatte. Dersom det kommer frem opplysninger om akutte saker, skal man som nevnt i kapittel: innledning, kontakte barnevernstjenesten uten å snakke med foresatte.

Å frata barn opplevelsen av ansvar og skyld i risiko-omsorgssituasjoner

Barn kan ofte ta på seg skyld og ansvar når de utsettes for ulike belastninger i familien. Det kan være vanskelig å vite om de gjør det ut i fra sine egne tolkninger eller om de ofte tillegges skylden det er snakk om. Barn som opplever dette, vil forsøke å skåne sine foreldre, og på den måten vil de kunne holde tilbake viktig informasjon ut til omverden. «I arbeidet med barn er det sentralt i disse situasjonene å forsøke å frigjøre dem fra den opplevelsen av ansvar og skyld, som de ofte plages av, samtidig som vi tar vare på foreldrene.» (Killèn 2012,143).

Dette kan gjøres ved å formidle følgende budskap:

- Barn har aldri skyld for det voksne gjør
- Det er voksnes ansvar å passe på barn og ikke omvendt
- Noen voksne klarer ikke å passe godt nok på barn. De har ikke lært det. Da er det andre voksne som må passe på barna.
- Det er vanskelig for foreldre som har syke tanker og følelser, å passe på barna.
- Det er andre voksnes ansvar å passe på voksne som ikke klarer å passe på seg selv. (Killèn 2012,143)

Tverrfaglig samarbeid

«Vi kaller samarbeidet for tverrfaglig når flere yrkesgrupper på tvers av faggrensene arbeider mot et felles mål.» (Glavin og Erdal 2013,17)

Begreper som tverrfaglig, tverrsektorielt og tverretatlig samarbeid kan ofte nevnes, men blir i Glavin og Erdal (2013) forklart som det samme. Når faggrupper jobber mot felles mål, vil det bety at hver enkelt instans er en del av helhetsperspektivet ovenfor behandling og intervensjonsarbeid med barn og foresatte/ familier.

Glavin og Erdal (2013) never at: «Flere sentrale dokumenter og utredninger peker på at det er et sterkt behov for å styrke de helhetlige perspektivene når det gjelder oppvekstvilkår for barn og ungdom.» (Glavin og Erdal 2013,21) Hvordan det tverrfaglige samarbeidet fungerer kan variere fra kommune til kommune.

Samtidig fokuserer samhandlingsreformen, iverksatt 1.janar 2012 av helse og omsorgsdepartementet nettopp på (...) en sterkere satsing på kommunale tjenester og fagområder som folkehelse, forebygging, tidlig intervensjon og ulike lavterskeltilbud.» (Glavin og Erdal 2013,23). Eksempel på tverrfaglig samarbeid blitt gitt i drøftingsdelen.

Det Salutogene perspektivet

Aaron Antonovsky (2012) presenterer det salutogene perspektivet. Dette perspektivet legger fokuset på mulighetene for å øke helse og velvære til personer ved å rette oppmerksomheten mot å styrke hans/ hennes resurser. I et tverrfaglig perspektiv vil det kunne handle om hvordan man best mulig kan bruke hverandres fagkompetanse i et helsefremmende perspektiv ovenfor foreldre og barn.

I det salutogene perspektivet defineres helse som et kontinuum, eller grader av helse. Det er motsatt av å dele eller kategorisere personer som enten frisk eller syk. Fokuset er rettet mot å utforske ulike faktorer som kan fremme en større grad av helse.

Sentrale begreper innenfor det salutogene perspektivet er: begripelighet, håndterbarhet og mening.

Begripelighet handler om (...) hvilke grad man opplever at stimuli man utsettes for i det indre eller ytre miljøet, er kognitivt forståelig, som velordnet, sammenhengende, strukturert og klart informasjon, i stedet for støy- kaotisk, uorganisert, tilfeldig, uventet, uforståelig.

(Antonovsky 2012,39).

Håndterbarhet forklares som (...) «i hvilke grad man opplever at man har tilstrekkelig ressurser til rådighet til å kunne takle kravene man blir stilt ovenfor av stimuliene man bombarderes med.» (Antonovsky 2012,40).

Mening kan relateres til opplevelsen den enkeltes opplevelse av (...) «å være involvert både som deltaker i prosessene som former ens egen skjebne, og i sine egne, daglige erfaringer».

(Antonovsky 2012,41).

Teorien om det salutogene perspektivet fremhever kollektive og personlige mestringsressurser som kan bidra til helsefremmende evner til å redusere spenning i situasjoner som oppleves som krevende. «Jo større personlig og kollektive mestringsressurser en person potensielt opplever å ha tilgjengelig og kan anvende, desto bedre SOC og høyere grad av helse vil hun/han oppleve» (Lerdal og Fagermoen 2011,212). SOC står for

Ettersom samfunn stadig er i endring vil det være ulike mestringsressurser enkelt individer/familier kan oppleve som betydningsfulle. Lerdal og Fagermoen (2011) nevner samtidig at «enhver karakteristikk av personen, gruppen eller omgivelsene som kan fremme effektiv mestring av spenning» (Antonovsky 1979, sitert fra Lerdal og Fagermoen 2011, 212), vil kunne være mestringsressurser.

Sosial støtte i form av å ha personer rundt seg som bryr seg, eller det å vite at du har noen som ønsker deg vel kan være eksempel på slike ressurser.

I et risiko-omsorgssvikt perspektiv, kan foreldre oppleve liten mestringsgrad og oppleve seg som mislykkede i foreldrerollen. Glavin og Erdal (2013) never at «For å sikre barn riktig hjelp

tidlig er foreldrene de viktigste samarbeidspartnerne for dem som arbeider med barn og unge i kommunene.» (Glavin og Erdal 2013,24).

Med en holdning blant hjelpeapparatet/ barnehagen i retning av at de fleste foreldre oftest ønsker det beste for sine barn, men av ulike grunner ikke makter rollen, vil et salutogent perspektiv kunne være nyttig for å kunne skape positiv forandring og styrke foreldrene.

«Barnet og familien må regnes med som ressurser fra første stund, det er de som er eksperter på sin situasjon» (Glavin og Erdal 2013,25).

Løsningsorientert perspektiv.

I boken til Dejong og Berg (2013) nevnes teori om løsningsskapende samtaler. Her blir man presentert for ulike måter man kan stille spørsmål på, som kan være relevant i denne sammenheng. Jeg skal nå trekke frem unntaksspørsmål. Det sentrale i dette spørsmålet er å lete etter unntakene, som i denne sammenheng kan være foreldres «(...) tidligere erfaringer fra situasjoner i livene deres da problemene etter alt og dømme burde ha oppstått, men av en eller annen grunn ikke gjorde det.» (de Shazer 1985 sitert av Dejong og Berg 2013, 120). Det kan være dersom en mor opplever at sønnen deres ikke slår henne, dersom han ikke får det som han vil.

Et annet løsningsorientert spørsmål som kan nevnes, er mirakelspørsmål.

Denne type spørsmål vil i følge, Dejong og Berg (2013) være nyttig på flere måter. For det første vil det kunne gi de aktuelle personene muligheten til å kunne tenke flere muligheter. «De blir bedt om å tenke stort for på den måten å komme i gang med å identifisere hvilke forandringer det er de ønsker å oppleve» (Dejong og Berg 2013, 101) på den måten er fokuset rettet mot framtiden. Det gir muligheter for individene til å se for seg et bilde av en tid i deres liv hvor de aktuelle problemene ikke viser seg. Det får dem til å flytte fokuset bort fra fortidige og nåværende problemer og i retning av et mer tilfredsstillende liv. (Dejong og Berg 2013, 101)

En mer utfyllende lesning av slike spørsmål og samtalem metode, kan refereres til Dejong og Berg (2013)

Kapittel: Forskningsmetode- En kvalitativ tilnærming.

Innledning

Mitt ønske var å skaffe meg informasjon fra mine informanter som jobbet ute med barn i barnehagene. Jeg ønsket informasjon i forhold til deres kjennskap, erfaringer og syn tilknyttet tema «*bekymringsmelding fra barnehage til barnevernstjenesten*».

Forskningsspørsmål:

Jeg ønsket som nevnt å benytte følgende to-delt problemstillingen:

- Hvilke kjennskap og erfaringer har de barnehageansatte til rutiner og samarbeid tilknyttet bekymringsmelding til barnevernstjenesten?
- Hvilket syn har de barnehageansatte på anvendelse av samtaleformen hvor foreldre og barn deltar sammen i barnehagen?

Min problemstilling ble i løpet av prosjektet videreutviklet fra den som ble presentert i informasjonsbrevet til mine informanter. Det ble gjort på bakgrunn av de funnene jeg skaffet meg.

Kvalitativ forskningsintervju

Jeg ønsket meg en samtale hvor jeg fikk muligheten til å gå i dybden i mine informanternes tanker og opplevelser. Med dette som utgangspunkt valgte jeg å bruke kvalitativt forskningsintervju.

«Det kvalitative forskningsintervjuet søker å forstå verden sett fra intervjupersonenes side. Å få frem betydningen av folks erfaringer og å avdekke deres opplevelse av verden, forut for vitenskapelige forklaringer, er et mål.» (Brinkmann og Kvale 2006, 21)

Kvalitativt forskningsintervju gir også muligheten for å kunne stille oppfølgingsspørsmål. Det betyr at jeg kan utforske i dybden sammen med informanten, men samtidig holde styringen ved å bestemme når et emne er ferdig.

Semistrukturert intervju

Jeg valgte noen emner jeg skulle ta utgangspunkt i når jeg intervjuet mine informanter. Jeg valgte dermed å benytte halvstrukturert forskningsintervju. Dette intervjuet er (...) «verken en åpen samtale eller en lukket spørreskjemasamtale. Det utføres i overenstemmelse med en intervjuguide som sirkler inn bestemte temaer, og som kan inneholde forslag til spørsmål.» (Brinkmann og Kvale 2009, 47)

Denne samtaleformen vil ikke bestå av en ren frittstående samtale om tema og problemstillingen min. Semistrukturert intervju er en blanding av spørsmål og emner jeg ønsket å stille, men åpner opp for emner og spørsmål som oppstår under samtalen. Det gir informantene muligheten til å påvirke samtalen. På den måten kan intervjueren oppdage nye emner som kan være viktig i analyseprosessen. Selv om informantene kan påvirke, vil det være intervjueren som bestemmer når et emne er ferdig besvart.

Et produksjonssted for kunnskap

Brinkmann og Kvale (2009) nevner at intervjuet er en aktiv kunnskapsproduksjonsprosess. Det er intervjueren og den intervjuede som produserer kunnskap sammen. «Intervjukunnskapen produseres i en samtalereelasjon: den er kontekstuell, språklig, narrativ og pragmatisk.» (Brinkmann og Kvale 2009, 37). Det er en samtale basert på intervjuerens ønske i form av tema, samt informantens ønske om å delta som informant. Dette gir en følelse av å ligge nært opp til det terapeutiske intervjuet, som har vært sentralt i min praksisperiode under masterutdannelsen i familiebehandling. Men hva er likt og forskjellig mellom forskningsintervju og terapeutisk intervju?

Brinkmann og Kvale (2009) skriver noe om dette i sin bok. Her trekkes spesielt forskjellen mellom disse to samtaleformene i retning av hovedmålet med samtalen. Der primærmålet med terapi er å skape eller fremme positiv forandring hos klienten(es) lidelser og problemstilling, retter forskningsintervjuet hovedmålet i form av å skape ny kunnskap. Det vil samtidig være slik at forandringene som skapes i terapirommet, også produserer kunnskap om mennesket.

Både terapisamtalen og forskningsintervjuet krever aktiv lyttende og nysgjerrig holdning hos forskeren/ terapeuten. På den måten er det fellesnevnerne mellom samtaleformene.

Valg av informanter

Jeg valgte å intervju barnehageansatte som jobbet direkte ute med barna i kommunale og private barnehager. Det ga meg følgende informantgruppe:

Kommunal/ Privat	Antall informanter	Utdannelse/ Stilling
Privat barnehage	3	2 barnehagelærere. 1 assistent.
Privat barnehage	3	2 Barnehagelærere 1 Assistent/ Pedagogisk leder på disp.
Kommunal barnehage	1	Barnehagelærer
Kommunal barnehage	1	Barnehagelærer

Fordelingen mellom kommunale og private barnehager ble valgt ut i fra henvendelsene jeg gikk ut med. Jeg ønsket å benytte informanter fra begge styringsformene. Derfor søkte jeg via internett på den aktuelle kommunes hjemmeside. Der fikk jeg opplysning over alle private og kommunale barnehager i kommunen.

Jeg kontaktet alle de aktuelle barnehagelederne ved å møte dem personlig. Da fikk alle utlevert informasjonsbrev angående mitt prosjekt. De aktuelle barnehagelederne informerte sine ansatte om prosjektet mitt, og jeg fikk vite hvem som ønsket å delta av styrer i etterkant. Deretter avtalte jeg tid og sted for gjennomføring av intervju med mine informanter.

To av barnehagene ble valgt av meg selv. Det var barnehager hvor jeg kjente til to av informantene. Jeg visste samtidig ingenting om deres erfaringer tilknyttet tema og problemstillinger.

Antall informanter

Ett spørsmål jeg stilte meg ganske tidlig var, hvor mange informanter trenger jeg til mitt forskningsprosjekt?

En av standard innvendingene mot kvalitativt forskningsintervju går på generaliserbarheten i forhold til resultatet man får. Det er for få personer er argument som benyttes.

Brinkmann og Kvale (2009) sier samtidig at «(...) antallet intervjupersoner avhenger av formålet med undersøkelsen.» (Brinkmann og Kvale 2009, 181). På den måten kan bruk av en informant være nok, om man ønsker å forstå deres livsverden og opplevelser av tema.

Kvalitativ undersøkelse vil ofte omhandle få informanter, mens kvantitative undersøkelser omtaler mange informanter. En kvantitativ undersøkelse kan være slik som den nevnte Backe-Hansens (2009) Her benyttes spørreundersøkelse som metode for å innhente forskningsdata. Det brukes også kvalitativt intervju. På den måten går det også an å bruke begge metodene under forskningsprosjekter.

Intervjuguide

Hvilke emner og spørsmål skulle jeg velge å utforske med mine informanter?

Jeg hadde i forkant av prosjektet noe oversikt over tema, samt god kjennskap til barnehagen som felt. Dette ga meg en trygghet og inspirasjon til videre arbeid. Brinkmann og Kvale (2009) nevner også at det er en fordel at intervjueren har god innsikt og kjennskap til tema på forhånd.

Det vil samtidig kunne by på utfordringer. Når man kjenner et felt i forkant, kan det bidra til at man glemmer å stille seg nok kritiske spørsmål.

Noe av det jeg var usikker på, var om jeg ville treffe i forhold til det jeg ønsket å utforske. Og hvordan ville min oppbygning av spørsmål og emner bidra til å skape en trygg ramme for mine informanter?

Brinkmann og Kvale (2009) sammenlikner en intervjuguide med et manuskript som bidrar til å strukturere intervjuet mer eller mindre stramt. Intervjuguiden kan ifølge disse enten baseres på noen temaer som skal dekkes, eller en rekkefølge av omhyggelig formulerte spørsmål. Jeg valgt dermed følgende struktur:

Det første spørsmålet i intervjuguiden min var: hvilke *rutiner* har din barnehage i forhold til bekymringsmelding til barnevernstjenesten? Det å starte med spørsmål knyttet til rutiner følte jeg var nyttig, da jeg tenkte det ville være en sammenheng mellom barnehagens rutiner og min problemstilling. Hvilke rutiner kjente informantene til? Hvordan ble de fulgt opp? Og hvilke sider ved rutinene kunne eventuelt styrkes?

Det neste emnet jeg valgte var *barnehage og samarbeidspartnere*. Her ønsket jeg å utforske hvordan ordningen med en fastkontakt person i barnevernstjenesten fungerer i praksis. Hvilke sider som kan styrkes, var noe jeg ville belyse.

Det tredje emnet jeg valgte, var *egne erfaringer med bekymringsmelding til barnevernstjenesten*.

Jeg ønsket å stille spørsmål til informantenes erfaringer og opplevelser rundt å sende bekymringsmelding til barnevernstjenesten. Videre ønsket jeg å stille spørsmål angående egne opplevelser av «gråsonesaker». Jeg ville finne ut om noe har vært bekymret for et barn/nærmeste pårørende, men da unnlatt å gå videre med sin bekymring.

Det fjerde emnet jeg valgte var, *foreldresamtale*. Jeg ønsket å se nærmere på hvilke dilemma det kan være å gjennomføre foreldresamtale med foresatte. Jeg ønsket å finne ut hvilke tanker og refleksjoner mine informanter hadde til det å gjennomføre foreldresamtale med barn i barnehagen.

Det femte emnet jeg valgte var, *barnesamtale*. Jeg hadde en tanke om at barnesamtale ville være relevant i min oppgave.

Til slutt valgte jeg *foreldre barn samspill*. Jeg ønsket å stille spørsmål til hvordan informantene opplevde å vite hva man skal se etter i forhold til foreldre og barn samspill. Mulige tiltak som kan styrke kunnskapen var også av interesse.

På den måten valgte jeg å stille spørsmål jeg tenkte ville være mest sensitive mot slutten av intervjuet.

Brinkmann og Kvale (2009) skriver noe om intervjuets tematiske og dynamiske side. Den tematiske handler om spørsmålet «hva» og referer til de teoretiske oppfatningene av forskningstemaet og til den etterfølgende analysen av intervjuet. Mens den dynamiske siden vises til spørsmålenes «hvordan» hvor de skal fremme et positivt samspill, holde samtalen i gang og stimulere intervjupersonene til å snakke om sine opplevelser og følelser.

Informasjonsbrev – og samtykkeerklæring

Jeg utarbeidet et brev med forespørsel om å delta i prosjektet (se vedlegg). Her ble det gitt en kort redegjørelse av prosjektets formål, samt valgt tema og problemstilling.

Det ble gjort klart at det var frivillig å delta, samt muligheten for å trekke seg når som helst, uten å måtte komme med forklaring. Det ble også informert om mitt ønske om bruk av lydbånd.

Informantene fikk også opplysninger om prosjektets konfidensialitet, hvor det kom frem at opplysningene vil bli behandlet konfidensielt, og ingen enkelt personer vil kunne gjenkjennes i den ferdige oppgaven. Opplysningene anonymiseres og opptakene slettes når oppgaven er ferdig, våren 2014.

Det ble laget eget skjema for samtykkeerklæring for informantene. Dette ble utlevert samtidig med informasjonsbrevet. (Se vedlegg) Via samtykkeerklæringen gir informanten meg samtykke om å delta som informant til min intervjuundersøkelse. Informantene samtykker samtidig på kjennskap til prosjektet og sine rettigheter som informant. Det ble også opplyst om videre kontaktetablering hvor jeg oppga telefon nummer og e-post til meg selv og min veileder ved Høgskolen i Oslo og Akershus.

Sammen med informasjonsbrev og samtykkeerklæringen ble det også informert om at prosjektet er meldt til NSD (Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste AS).

NSD godkjente mitt prosjekt. Dette hadde jeg fått tilbakemelding om før jeg startet med å spørre mine informanter om de ønsket å delta.

Intervjuprosessen

Etter ferdiglaget intervjuguide og samtykkeerklæring fra mine informanter, var det tid for å intervju.

Jeg bestemte meg for å bruke notatbok, hvor jeg kunne skrive ned egne tanker og refleksjoner i forkant og etterkant av intervjuene. Jeg husker godt hvor nervøs jeg var for å gjøre feil. Jeg var usikker på min egen intervjuguide og spørsmålene jeg skulle stille. Var de gode nok? Og ville jeg treffe i forhold til problemstillingene mine? Oppsummert var jeg spent på mine ferdigheter i forskerrollen. Dette var også første gang jeg forsøkte meg i denne rollen.

Samtidig bestemte jeg meg for å bruke mine terapeutiske ferdigheter. Jeg ønsket å fremstå som nysgjerrig, tilstedeværende med en aktiv lyttende posisjon. Det ga meg inspirasjon og energi til å gjennomføre denne fasen av masterprosjektet mitt.

Alle intervjuene gjennomført i de aktuelle barnehagene. Jeg forsøkt å holde meg til en time pr. intervju. Det var også ønskelig fra barnehagenes side. Det klarte jeg med de aller fleste.

Brinkmann og Kvale (2009) fremhever verdien av å skape trygghet og iscenesettelsen i forkant av intervjuet. På den måten startet jeg bevisst med en briefing hvor jeg gikk kort igjennom blant annet: formålet med intervjuet, hvorfor jeg ønsket å benytte båndopptaker og anonymisering av personer og institusjoner/ steder som eventuelt skulle bli nevnt.

Det ga informantene en mulighet til å stille meg spørsmål de eventuelt måtte i forhold til intervjuet/ prosjektet. Mitt inntrykk er at dette bidro til å etablere en relasjon, men også en avslappende og trygg ramme.

Jeg opplevde alle mine informanter som deltakende og reflekterende rundt mine spørsmål og mitt tema. Jeg merket fort hvor krevende det var å følge opp svar jeg fikk fra mine informanter. Bruk av korte pauser mellom spørsmålene og svarene ga meg både tid til å tenke, samt at det skapte en fin rytme og tempo i samtalen. Det er i hvert fall slik jeg opplevde det.

Under samtalene merket jeg som nevnt hvor krevende det var å stille oppfølgingsspørsmål «(..)Som innebærer aktiv lytting- intervjuerens evne til å lytte til hva intervjupersonen sier.» (Brinkmann og Kvale 2009, 151). Jeg følte både under og i etterkant at jeg kunne holdt meg lengere innenfor emner som dukket opp i samtalene. Jeg merket at tidsrammen for intervjuet stresset meg i forhold til å rekke igjennom min intervjuguide. Jeg kunne kanskje løsrevet meg mer fra guiden.

Intervjuguiden var samtidig en trygghet for meg, samt at det ga meg muligheten til å utforske tema og problemstillingen slik jeg ønsket.

Enkelte av informantene mine ga meg tilbakemelding på intervjuguiden. De syntes emnene og spørsmålene passet i forhold til rekkefølge og aktualitet. Jeg føler vi klarte å skape en god dialog og klima med både latter og engasjement i forhold til tema og problemstillingen min.

På slutten av samtalene la jeg inn et fritt punkt. Her kunne informantene komme med egne refleksjoner som ikke ble snakket om under samtalen. Det ga meg muligheten til å sjekke ut hvordan informantene hadde opplevd intervjuet. Dette kalles ifølge Brinkmann og Kvale (2009) for debriefing.

Det var enkelte informanter som ga uttrykk for at de selv kunne tenke seg å følge opp tema. En kunne tenke seg å skrive en bok om tema. Andre følte de hadde fått nyttige tips og tanker, og det skulle følges opp i det videre arbeidet i barnehagen.

Transkripsjon av intervjuene

Etter hvert intervju jeg gjennomførte transkriberte jeg intervjuene ord for ord, samt tok med enkelte nonverbale ytringer i form av latter.

Transkripsjonsprosessen var til tider både tidskrevende og en ut holdningsprøve. Det var perioder hvor drømmen var å få andre til å gjøre jobben. Ettersom jeg gjorde jobben selv, fant jeg fort ut hvor viktig det var med god lyd kvalitet og bruk av komfortabelt head-sett. Det var også nødvendig at jeg sørget for å sette av god tid til hvert enkelt intervju. Organiseringen av gjennomføringsprosessen ble slik at jeg fordelte hvert enkelt intervju over to til tre dager. Dette tror jeg bidro til å gjøre jobben enklere. Det bidro også til at jeg ikke mistet motivasjonen. En god kopp med kaffe og litt sjokolade var også godt å ha med seg.

Transkripsjonsprosessen ga meg også muligheten til å bli bedre kjent med materialet. Det ga meg nyttig informasjon i forhold til å registrere nyttige utsagn fra informantene mine. Samtidig ga det meg også muligheten til å bli bedre kjent med mine egne ferdigheter som intervjuer. Jeg fikk tilbakemelding på hvordan jeg stilte spørsmål, samt hvordan jeg klarte å stille oppfølgingsspørsmål. Transkripsjonsprosessen bidro på den måten til å gi meg nyttig informasjon til justeringer jeg kunne gjøre mellom intervjuene.

Analyseprosessen

Hjelp! Hvordan analysere mine transkripsjoner? Det er spørsmål mange kan treffe på når man skal analysere intervjuene. En av dem var meg. Så hvordan gikk jeg videre fra hjelp til valg av analyse metode?

I boken til Kvale og Brinkmann (2009) nevnes ulike analysemetoder for intervjuforskning, som meningsanalyse, språklig analyser og teoretiske analyser. Jeg bestemte meg for å benytte Kvales tre fortolkningsnivåer, *selvforståelse*, *kritisk forståelse basert på sunn fornuft* og *teoretisk forståelse*.

Selvforståelse vil si at «(...) fortolkeren forsøker her i en fortettet form å formulere det den intervjuede selv oppfatter som mening med sine uttalelser» (Brinkmann og Kvale 2009,221). Med kritisk forståelse basert på sunn fornuft vil fortolkeren bevege seg lengre enn til å kun omformulere intervjuedes selvforståelse «(...) hvordan de selv opplever og hva de mener om et emnet- men holder seg innenfor konteksten av det som er en allment fornuftig fortolkning.»

(Brinkmann og Kvale 2009,221). På den måten vil man som intervjuer/ forsker kunne stille kritiske spørsmål til informantenes uttalelser. I den tredje fortolkningskonteksten, som er teoretisk forståelse (...) «benytter intervjueren/ forskeren en teoretisk ramme ved fortolkningen av en uttalelse.» (Brinkmann og Kvale 2009,222). På den måten vil man som intervjuer/ forsker bevege seg lengre enn de to første fortolkningskontekstene.

Jeg leste igjennom transkripsjonene mine grundig før jeg gikk videre med fortolkningsanalysen. Dette var en tidskrevende, utfordrende og lærerik prosess. Det ga meg enda bedre kjennskap til materialet jeg hadde skaffet meg. Jeg tok for meg et intervju om gangen. Deretter skrev jeg så ordrett og etter informantenes egne beskrivelser som mulig, som er selvforståelsen til informantene. Videre stilte jeg kritiske spørsmål basert på en sunn fornuft som kommer under punktet funn. Til slutt trakk jeg inn relevant teoretiske perspektiver som kommer frem gjennom drøftingsdelen.

Konfidensialiteten

Når man transkriberer og intervjuer, vil det være etiske vurderinger forskeren må gjøre. Dette gjelder både i forhold til informanten, personer og institusjoner som nevnes under intervjuet. På den måten vil det være viktig at slik gjenkjennelig informasjon for omverden blir anonymisert i den ferdig skrevde rapporten. «Det er nødvendig å lagre opptakene og transkripsjonene trygt, og å slette opptakene når de ikke lenger skal brukes.» (Brinkmann og Kvale 2009, s 195). Jeg valgte å anonymisere mine informanter ved å gi dem et nummer. På den måten ville jeg best mulig kunne ta vare på informantenes konfidensialitet. I presentasjon av funn, kaller jeg dem derfor for informant 1,2,3 osv. om det er relevant at de jobber i privat eller kommunal barnehage, så nevner jeg det.

Etiske dilemmaer.

Etiske problemstillinger kan oppstå når man utfører forskningsarbeid. Brinkmann og Kvale (2009) nevner blant annet at: «etiske problemer i intervjuforskningen oppstår spesielt på grunn av de komplekse forholdene som er forbundet med å «utforske menneskers privatliv og legge beskrivelser ut i det offentlige» (Brinkmann og Kvale 2009, s 80).

Dette tok jeg stilling til i forkant av intervjuprosessen. Det etiske perspektivet vil også være gjeldende fra starten til slutten av et forskningsprosjekt. Brinkmann og Kvale (2009) nevner noe om dette ved å referere til de syv fasene i et forskningsprosjekt. Tematisering, planlegging, intervjusituasjonen, transkribering, analysering, verifisering og rapportering.

Ettersom jeg valgte å intervju bekjente, var nok dette en etisk utfordring jeg sto ovenfor. Typiske spørsmål var: hvor mye ville informantene fortelle meg? Og hvordan ville vår relasjon og kommunikasjon bli i etterkant? Ville det oppstå noe ubehag blant mine informanter og meg selv? Mine erfaringer tilsier at det gikk bra. Jeg merket ingen forskjell blant mine informanter. Jeg har eller ikke mottatt noe informasjon om noe annet.

Jeg kan også nevne etiske dilemma knyttet til sensitive spørsmål, som for eksempel: har du noen gang vært bekymret for et barn eller deres familie, men da unnlatt å gå videre med denne bekymringen? Jeg valgte dermed å legge dette spørsmålet mot slutten av min intervjuguide. På den måten ønsket jeg å starte med spørsmål som kunne virke mindre sensitive.

Reliabilitet og validitet

I Brinkmann og Kvale (2009) nevnes begrepene reliabilitet og validitet. «Der reliabilitet kan refereres til forskningsresultatenes konsistens og troverdighet.(...) Det har å gjøre med om intervjupersonen ville endre sine svar i et intervju med en annen forsker»(Brinkmann og Kvale 2009, 250). Dette begrepet vil ofte refereres til om forskningsresultatet kan reproduseres på et annet tidspunkt og av andre forskere.

«Validitet vil ofte i samfunnsvitenskapene dreie seg om hvorvidt en metode er egnet til å undersøke det den skal gjøre»(Brinkmann og Kvale 2009, 250). Det vil ofte bli definert som uttalelsenes sannhet, styrke eller om de er riktig. resultatet av en kvalitativ forskningsundersøkelse, vil dermed være avhengig av kvaliteten som produseres gjennom hele forskningsprosjektet. På den måten vil forskerens dyktighet være betydningsfull.

Kapittel: Funn

I dette kapitlet skal jeg presentere mine funn basert på intervjuene av informantene mine. Jeg har valgt å bruke emnene i intervjuguiden som overskrifter. Dette kapitlet presenterer informantenes selvforståelse, som en del av fortolkningsnivåene i Brinkmann og Kvale (2009). (Se metode kap.)

Rutiner

Alle informantene oppgir kjennskap til barnehagens rutiner, dersom man er bekymret for et enkelt barns omsorgssituasjon.

Informantene nevner beredskapsplan og HMS- perm når de omtaler hvor rutinene er lagret. Private barnehager har egen HMS perm. Den er utviklet av Private barnehagers landsforbund. De må allikevel følge de kommunale retningslinjene.

Ingen oppgir fast tidspunkt for gjennomgang av rutinene i barnehagen. De fleste nevner at rutinene gjennomgås under foreldremøte eller personalmøte. Der nevner enkelte informanter at foreldrene får vite om barnehagens samarbeid med barnevernstjenesten. En av informantene sier samtidig: «Uten at det egentlig blir diskutert i noe sånn stor grad der, men det er jo litt sånn på siden.» (Informant 1)

Videre nevner flere informanter at rutinene følges opp ved nyansettelse, i starten av barnehageåret og pedagogiske ledere får beskjed om rutinene under pedagogisk ledermøter.

En informant svarer også følgene på spørsmålet om hvordan rutinene følges opp i barnehagen: «Altså, jeg vet egentlig altfor lite om det, sånn sett. For vi har ikke hatt noen tilfeller som vi har meldt ifra om, så da blir det litt sånn, at man tenker ikke så mye på det å sette seg inn i det, før man kanskje er i situasjonen, så da først går man igjennom de skjemaene sånn i forkant.» (Informant 2)

På spørsmål om hvilke sider ved rutinene som eventuelt kan styrkes, svarer flere «mer kunnskap om barnevernstjenesten».

En informant sier: (...) «jeg tror jo at vi kanskje burde ha snakket mer om det. Hva er barnevernet? Når er vi bekymret? Hvorfor er vi bekymret? At alle burde ha en bedre innsikt i det, da.» (Informant 5)

Videre nevner en annen at:

(...) jeg kunne blitt litt flinkere selv i å satt meg litt mer inn i det, også. Gått igjennom de rutine og kanskje fått med meg de andre, i hvert fall de på min avdeling. Så man er klar over hva man skal gjøre i enhver situasjon. Man kan jo bli sittende igjen i en sen vakt, hvor det er et barn som ikke blir hentet, og da må man jo vite hva man skal gjøre. (Informant 2)

Det kan virke som både individuelle ansvaret med å sette seg inn i rutine, samt behov for felles gjennomgang av rutine i barnehagen, er viktige faktorer blant mine informanter.

Barnehagen og samarbeidspartner

Alle informantene vet at det finnes barnevernstjeneste i kommunen.

4 av 8 visste om ordningen med fast kontaktperson i barnevernstjenesten. En informant sier: «Det er en fast kontaktperson for barnehagen, som på en måte skal behandle, eller være den første kontakten for oss.» (Informant 4)

Videre nevner informanten: «Det er jo nytt, da, på en måte, om det skyldes at det er veldig liten kontinuitet på barnevernstjenesten, har inntrykk av det, at det er mange som slutter og begynner. Det er ikke bare, bare.» (Informant 4)

En annen informant forteller om sist man hadde kontakt med barnevernstjenesten.

(...) siste vi hadde kontakt når det gjaldt barnevernet var at det ble satt en person for det, som ble sykemeldt. Som da ble borte i systemet, så det tok tid før man fikk ny. Så saken tok mye lengere tid enn det den hadde trengt å gjøre. Så det at i barnevernet så hadde de ikke ressurser der og da. Så det er også et problem, for barnevernet har jo også skåret ned mye, sånn at, det er sikkert ikke bare, bare der eller. (Informant 7)

Alle informantene er positive til ordningen med kontaktperson. Men enkelte nevner at ordningen er ny og man har liten erfaring. En informant sier:

Det tenker jeg, uten at vi har så mye erfaring med det, at det er en fin ting uansett. Da har du et ansikt og en det kan være lettere å kontakte når jeg skal ringe til barnevernet. Ikke sant? Det kan gjøre det litt enklere. Samtidig som det ikke alltid passer seg sånn. Det kommer jo helt an på hva man ringer for. Når på døgnet og sånn. Men jeg tenker jo at det kan gjøre samarbeidet litt nærere, da. At man har en å forholde seg til. Det tror jeg er lurt. (Informant 1)

To av informantene i private barnehager, nevner utfordringer knyttet til ordningen. De har barn fra alle bydeler.

Vi har jo barn fra alle bydeler. Så hvis det dukker opp noen ting her, så er det vel ofte at man forholder seg til den bydelen barnet tilhører. Og når vi har gjort det, så har vi etter en stund

fått en fast person. Men det skiftes jo der også, så våre opplevelser har vel vært at det kan være litt vanskelig å bare forholde seg til en person. Fordi det skjer ulike ting underveis. Og ting tar litt tid.

(Informant 7)

En informant som ikke visste om ordningen med fast kontaktperson, stiller spørsmål til hvordan ordningen skal fungere i praksis.

Det kommer jo an på hvem som er vår tilknytningsperson i barnevernet. Om det er noen som blir der, eller om det er et menneske som forsvinner. Er det et menneske som skal komme i barnehagen så alle har et ansikt? Eller er det noen som sitter på et kontor, også har vi et nummer? Det kommer jo litt an på hva betydningen av det er. Fordi vis det bare er et menneske som ingen vet hvem er og ingen blir informert om. Da blir det bare barnevernet. Da spiller det på en måte ingen rolle. Det tenker jeg.
(Informanten 6)

PPT og Fagsenteret er andre instanser informantene nevner. De av informantene som har erfaring med å melde, er fornøyd med samarbeidet. Rask hjelp og direkte veiledning i barnehagene bidrar til denne opplevelsen.

Det var ingen informanter som nevnte de hadde kontaktet andre instanser enn barnevernstjenesten, dersom de var bekymret for et barns omsorgssituasjon.

På spørsmålet om sider ved barnehagen og samarbeidspartnere som kan styrkes nevner flere mer kunnskap om barnevernstjenesten, tettere samarbeid med skolen, helsestasjonen og barnevernstjenesten. Bedre tilbakemelding ved sykdom og nærmere informasjon til ordningen med fast kontaktperson i barnevernstjenesten.

Det kan virke som mer kunnskap om barnevernstjenesten etterspørres. Videre kan det se ut som mer informasjon til ordningen med fast kontaktperson i barnevernstjenesten og ønske om tverrfaglig samarbeid er relevant å trekke frem.

Egne erfaringer med bekymringsmeldinger til barnevernstjenesten

6 av 8 informanter har vært med i prosessen med å sende bekymringsmelding til barnevernstjenesten. Når det gjelder egne opplevelser, sier en informant:

Det opplevde jeg som utrolig tøft! Fordi at det å ha en meget ressurs sterk far. Og en ikke fullt så ressurs sterk mor. Og de bodde ikke sammen lenger. Men i dette tilfelle var bekymringene mot far. Og når du har et menneske som er rimelig ressurs sterk, da, så er det klart det at, jeg gikk noen runder med meg selv. (Informant 7)

En informant uten erfaring sier:

Jeg skjønner at det kan være veldig vanskelig for mange. Det er en tøff prosess, hvor du anklager noen for noe. Så det som jeg tror hadde vært, hva skal jeg si for noe, det verste kunne vært at man tror man har tatt feil. At man er redd for det. At man anklager noen for noe falskt. Eller et eller annet. Det er vel det verste tror jeg. Å gå igjennom den prosessen, med den usikkerheten på gjør jeg det rette nå? Det tror jeg for min del hadde vært det verste. (Informant 2)

Ingen av informantene sier de har unnlatt å melde eller gått videre med sin bekymring. Når det gjelder gråsonesaker, er alle informantene nokså samkjørte i sine svar. De fleste nevner at man kan kontakte styrer og ringe barnevernstjenesten anonymt, dersom man er usikker. En av informantene nevner noe om muligheten for å oppgi sin usikkerhet til barnevernstjenesten. «Da skriver jeg at jeg er i tvil. Det er faktisk mulighet for å kunne gjøre det. Også får det være opp til barnevernet å finne ut om det er en sak eller om det er grunnlag nok.» (Informant 4)

De fleste med erfaring er fornøyd med valget de tok. De sier de sendte bekymringsmelding ut i fra hva som var til barnets beste.

God intern veiledning, bedre lederkompetanse i barnelærerutdannelsen, mer kunnskap blant assistentene, kort vei til styrer og tettere samarbeid med barnevernstjenesten nevnes som tiltak.

En av informantene mener barnehagen har nødvendige ressurser, men at spørsmålet er om man faktisk bruker dem: «Nei. Jeg tenker det er veldig mye opp til den enkelte barnehage egentlig. Ta kontakt med ulike instanser vis man føler utrygghet og få veiledning og informasjon og sånn. Så jeg opplever at de ressursene ligger der vis vi vil.» (Informant 1)

Det å sende bekymringsmelding, nevnes som utfordrende. Tidligere erfaringer trekkes frem som bidrar til å gjøre det lettere. God oppfølging av styrer og pedagogisk leder vektlegges blant mine informanter. Den interne kommunikasjonskulturen i barnehagen nevnes som betydningsfull. Det å benytte seg av verktøyene nevnes også. Resurssterke foreldre nevnes som en utfordring blant en av mine informanter.

Foreldresamtale

4 av 8 har deltatt under foreldresamtaler knyttet til tema. En av informantene sier «det gruet jeg meg veldig til.» (Informant 3). Informanten nevner også noe om betydningen av å være flere ansatte under slike samtaler.

Jeg tror veldig på at man er flere enn en i en sånn samtale. Både i forhold til at det er flere som hører hva som blir sagt, for det kan fort bli sånn at «du sa, men jeg sa». Også har man plutselig viklet seg inn i noe som ikke er relevant, men også det at jeg tror at det blir mye bedre samtaler når man er flere. (Informant 3)

Videre sier en informant noe om sine opplevelser av hvordan foresatte har fremstått under samtalen.

Noen opplever jeg som veldig sinna. Man blir sint fordi vi ikke skjønner hva dette dreier seg om. Og andre kan si, så fint at du tar opp dette. Jeg tror nok den følelsen som jeg sitter mest igjen med er at foreldrene er veldig takknemlig for at vi har tatt opp ting. At de ser at vi ser. Ikke sant? Også er det noen som kan bli fortvilet, men i det store og hele syntes jeg at foreldre er glad for at vi har satt fokus på ting. De er glad for at vi har tatt oss tid til å ta samtaler og at vi setter i gang tiltak. (Informant 7)

Samme informant nevner «det har også skjedd at på grunnlag av våre samtaler, så har foreldre selv henvendt seg for hjelp hos hjelpeapparatet.» (Informant 7)

På spørsmål om episoder der barnehageansatte kan oppleve truende foresatte i barnehagen, har 3 av 8 opplevd det. En av informantene sier: «Jeg syntes det var forferdelig, både skummelt og ubehagelig, og at det var på arbeidsplassen med barn til stede og sånn. Men jeg skjønner at det er et desperat menneske. Som reagerer med følelser.» (Informant 3)

Det er flere informanter som nevner de ville taklet slike episoder annerledes, dersom de hadde vært yngre og hatt mindre erfaring.

Ingen av informantene oppgir å bruke fast foreldreveiledningsprogram. Alle oppgir bruk av mal barnehagen har utarbeidet. Malen kan inneholde elementer fra forskjellige program. En av informantene sier: (...) «Vi har vår egen og jeg syntes den fungerer bra. En annen ting er om vi skulle sett på et foreldreveiledningsprogram, bare for å sammenlikne, det kunne vært interessant.» (Informant 1)

Videre nevner en noe om å bruke foreldreveiledningsprogram, selv om informanten ikke kjenner til bruk av noe spesielt program. Informanten sier:

Det tror jeg er veldig lurt. Og det handler også litt med at da kan jeg si at jeg har valgt å bruke dette programmet. For å hjelpe oss igjennom denne samtalen. Og da opplever jeg på en måte at jeg får en støttespiller i programmet. At det ikke går på meg og min faglighet og kompetanse og kjønn. Det blir ikke så personlig. (Informant 6)

Selv om ingen oppgir at det brukes noe fast program, er de fleste fornøyd med malen som barnehagen bruker.

Bruk av foreldresamtaler hvor barna er tilstede, er alle informantene usikre på om formen kan brukes i alle sammenhenger. Det er generell skepsis til bruk av samtaleformen til tema for oppgaven. En av informantene sier: «Barn er jo veldig lojale. Og hvis det er en problemsamtale med mor som handler om hjemmet og litt sånn, så tenker jeg, er det greit? Det må jeg si, der er jeg usikker.» (Informant 7)

Samtidig nevner en: «Det tenker jeg kunne vært kjempegøy, egentlig. Og spennende. Det hadde vært noe nytt.» (Informant 1). Det er flere andre som er positive til å bruke denne samtaleformen i barnehagen, men enkelte mener det må avklares med foreldrene og barnehagen, og foresatte må være bevisste på at barna får muligheten til å snakke, og ikke bli satt i en situasjon hvor de blir snakket over hodet på.

Videre nevner en informant noe om hvordan man burde starte med slike samtaler:

Jeg tror kanskje personalet skulle øvd seg litt på en vanlig foreldresamtale, hvor det ikke er noen bekymringer. Hvor barnet kan fortelle hva de liker å drive med og de voksne kan si hva de syntes er fint med det liksom. Men jeg tror også at sånne samtaler kan være fint, men det blir jo litt sånn terapi, da, hvor langt skal vi dra det i barnehagen? (Informant 6)

På spørsmålet om hvorfor barnehagene ikke benytter denne samtaleformen, nevner to av informantene at man kanskje undervurderer barn litt. Flere tror det har noe med alder å gjøre.

Informantene nevner overgangen barnehage – skole, når foreldre strever med grensesetting og barna som strever sosialt i barnehagen som situasjoner det kunne vært nyttig å ha samtaler med barn og foreldre sammen. Det er flere som kunne tenke seg mer kunnskap til bruk av denne samtaleformen.

Å gjennomføre samtaler med foresatte tilknyttet bekymringsmelding til barnevernstjenesten nevnes som utfordrende. Det kan virke som bruk av to eller flere ansatte under samtalen er

nyttig tiltak. At de fleste foreldrene er glad for å bli sett og få hjelp kan også være nyttig å fremheve i større grad. Alle informantene virker fornøyd med foreldresamtalen de har i sin barnehage. Mer informasjon om foreldreveiledningsprogram vil allikevel kunne være aktuelt. Når det gjelder bruk av samtaler med foreldre og barn til stede kan virke som de fleste er ambivalente. Det kan allikevel virke som samtaleformen kan være nyttig i enkelte tilfeller i barnehagen, som i overgangen barnehage – skole, når foreldre strever med grensesetting og barna som strever sosialt i barnehagen.

Barnesamtale

4 av 8 informanter har erfaring med barnesamtale tilknyttet bekymringsmelding til barnevernstjenesten. En med erfaring forteller om en barnesamtale som ikke var tilrettelagt.

«Det var helt jævlig! Fordi at det var en overgrepssak. Og man får høre noen detaljer og noen ord, som man ikke trodde barn kan.» (Informant 6). I dette tilfellet var det allerede sendt bekymringsmelding til barnevernstjenesten. Men informanten sier: «Det skulle jo ikke jeg vite» (Informant 6). Det var også i denne saken snakk om et barn fra en annen avdeling enn den informanten jobbet på. På den måten fikk informanten vite noe man i utgangspunktet ikke skulle: «Det var egentlig det verste» (Informant 6).

Dette tilfellet skjedde for en del år tilbake, hvor informanten var yngre og hadde liten erfaring. Samtidig sier informanten «jeg ble veldig godt tatt hånd om av styrer her. Så jeg ble godt ivaretatt, men det var ikke noe gøy, det var vanskelig.» (Informant 6).

En annen informant forteller at man sikkert kunne gjort det annerledes: «Jeg ble usikker. Hvor skal man gå og sette seg? Skal man ta det spontant i lek? Eller skal man gå en tur?» (Informant 3)

Det er flere informanter som sier noe om at barn er forskjellig og på den måten blir det viktig å ta utgangspunkt i det enkelte barnet.

Noe av det som kommer frem som krevende med barnesamtale er at «Man kan lett stoppe opp.» (Informant 3) her mener informanten at man ikke klarer å følge opp utsagn fra barn, som for eksempel hva man skal si og svare.

Videre sier en: «Det er viktig å være tålmodig. Barn som bekymrer, kan glimtvis fortelle noe eller åpne seg. Man kan ikke forvente at de skal fortelle som en voksen. Om hele sin livshistorie. Sånn er ikke barn.» (Informant 4)

På spørsmålet om det å ha samtaler med de minste barna (0-2 år), svarer flere det er vanskelig for de minste barna å uttrykke seg verbalt. Det handler mer om å se endring i atferd.

Når det gjelder om det er vanskelig å vite hva man skal se etter med de minste barna, svarer en informant:

Nei, kanskje ikke i forhold til de minste. Kanskje litt mer i forhold til store barn som kan skjule litt mer. Små barn skjuler ikke noen ting. De lever mer i nuet. Så jeg tror, nå skal jeg ikke si helt sikkert, men jeg tror det er lettere å fange opp blant de minste. For de kommer vi så tett inn på. Det med bleieskift og de rutinene der. Så vi er mye tettere inn på de enn med de store barna. (Informant 2)

På spørsmål om hvilke barn som er mest utfordrende å snakke med, svarer flere barn som har vansker med å kunne uttrykke seg verbalt. Det kan være i forhold til barn som er forsinket i sin språkutvikling og barn som er tospråklig.

Når det gjelder spørsmål om hva som blir viktig å styrke i forhold til emnet barnesamtalen, svarer en: «at det blir brukt. Men det handler om meg, at jeg setter av tid til det.

Barnesamtaler er ikke noe som lever på huset her.» (Informant 6).

To av informantene ønsker også flere ansatte i barnehagen. En av dem sier:

Det er vanskelig å sette av mye tid til en voksen som skal bare snakke med et barn eller to. For ofte, hvis man deler tiden, så har man i hvert fall seks barn. Og det er jo litt mange. Vi får det til litt, men det hadde vært fint å gjøre det enda mer, men da hadde det vært fint å være flere voksne. (Informant 5)

Det kan se ut som barnesamtalen fremdeles er nyttig å fokusere på i barnehagen. Slik jeg tolker det, etterspørres kunnskap om hvordan man teknisk og praktisk skal gjennomføre en barnesamtale.

Foreldre- barn samspill

4 av 8 informanter sier de har observert barn og foreldresamspill i barnehagen knyttet til tema.

Flere nevner noe om muligheten for å kunne observere foreldre- barn samspill i garderobesituasjoner i barnehagen. En av informantene sier:

jeg tenker at man kanskje ofte kan se det, og det viser seg i garderobesituasjon. Da har man ikke det overskuddet og den energien som de kanskje har pleiet å ha eller jeg skulle ønske at de hadde (...) Også er det noen ganger sånn med alle foreldre. Det trenger ikke være noe galt i det allikevel, men at de

liksom kommer også river de omtrent barnet fra leken som de er opptatt av i barnehagen, også skal de i en ny aktivitet. Og sånn er det jo av og til, men hvis dette blir gjentatt mønster. Og jeg tenker at det er lett å se det. Og jeg tenker at vi i barnehagene har en fordel i forhold til skolen, da, hvor foreldrene kommer jo hit hele tiden. (Informant 5)

En annen sier at: «Det å skulle vite hva man skal se etter hos foreldrene, tror jeg er enda vanskeligere enn med barn. Det er på en måte det jeg har fått opplæring i. Jeg føler meg tryggere i de tingene. Jeg tror ikke jeg kunne sett de tegnene i første øyekast med mor eller far.» (Informant 2)

Videre nevner en informant noe om forståelsen for at det kan være vanskelig for mange å vite hva man skal se etter. Informanten sier: «Det er begrenset med hvor mye kunnskap man skal ha. Særlig i forhold til ufaglærte og nye. Det er ingen hemmelighet at det jobber mange unge med liten praksis fra barnehage i barnehagen i Norge.» (Informant 6).

Flere nevner det blir viktig at pedagogisk leder og styrer gir den opplæringen som den enkelte ansatte måtte trenge. På den måten blir det viktig at pedagogisk leder og styrer gir denne opplæringen.

En informant nevner noe om erfaring knyttet til en foresatt som trengte hjelp. Informanten sier: «Dette var to tvillinger som det var vanskelig å få, en skulle den veien og en skulle den veien. Vi så det jo, men det var mer utfordrende hjemme enn her.» (Informant 6). Videre forteller informanten at: «Men, da ba de om hjelp, og de fikk det via barne- og ungdomspsykiatrien» (...) De fikk god hjelp i det foreldreveiledningsprogrammet som de var en del av der. Men det var mest på eget initiativ, ikke fordi at jeg sa at de måtte det.» (Informant 6).

Det kan virke som barnehageansatte opplever gode muligheter for å observere barn og foreldresamspill. Mer kunnskap om å vite hva man skal se etter blant foreldre nevnes. At man ikke mistenkeliggjør alt og alle foreldre, er også noe som vektlegges.

Kapittel: Drøfting

I denne delen har jeg valgt å følge opp noen av hovedfunnene mine. Tverrfaglig samarbeid og foreldresamtale med barn i barnehagen.

I dette kapitlet beveger jeg meg altså fra informantenes selvforståelse (se metode kap.) og over til å tolke deres utsagn i forhold til relevant teori. Da beveger jeg meg over i fortolkningskontekstene kritisk fortolkning med sunn fornuft og teoretisk forståelse.

Tverrfag samarbeid

Flere informanter ønsker seg mer opplæring i forhold til barnevernstjenesten, barnesamtalen og det å vite hva man skal se etter i barn og foreldresamspill. Det etterspørres mer tverrfaglig samarbeid. Mere fokus på barnesamtale og kunnskap om barnevernstjenesten, er funn Backe-Hansen (2009) og Bratterud og Emilsen (2011) finner i sine rapporter.

Kvello(2007) skriver «å tilføre ansatte i barnehagen og skoler kunnskap om symptomer og vansker, behov og rettigheter gir begrenset verdi» (Kvello 2007, 56). Han mener det er utfordrende å skulle formidle utdanning og omfattende praksis over tid via enkeltstående kursdager, foldere og pamfletter osv. Han mener det har ikke ført til den ønskelige gevinsten blant pedagogiske arenaer, som barnehagen når det gjelder en økning i å oppdage utsatte barn og unge. Kvello (2007) mener de som besitter denne kunnskapen, må jobbe tettere ute i de pedagogiske arenaene. Backe- Hansen (2009) nevner videre kompetansehevende tiltak i form av kurs og seminardager i samarbeid mellom barnehage og barnevernstjenesten.

Killèn (2010) nevner tverrfaglig samarbeid i forhold til arbeid med barn og familier i risiko - og omsorgssviktilfeller har blitt gjenspeilet gjennom offentlige dokumenter og via lovgivningen. Hun nevner rundskriv om forebyggende arbeid for barn og unge (2007) understreker nytten av helhetlig kunnskapsforankret innsats, samt viktigheten av samordnet innsats ovenfor barn og unge. Både «Det du gjør, gjør det helt» (NOU 2009: 22) og Tilsynsrapport 5/2009 fra Helsetilsynet, «utsatte barn og unge- behov for bedre samarbeid» understreker nettopp behovet for akkurat samordnet innsats ovenfor barn og unge.

Erdal og Glavin (2013) skriver om ulike hindringer og motstand i samarbeidet. Motstand i forhold til å endre seg etter andre og utrygghet i sitt eget fag nevnes som faktorer som kan være til hinder og motstand. Skare (1996) trekkes også frem med sine faktorer, hvor blant annet manglende ressurser nevnes.

Mine informanter nevner også noe om følelsen av at barnevernets manglende ressurser er en utfordring i deres samarbeid. Det er også slik at «Dersom oppgavene står i kø i en etat, vil det være vanskeligere å prioritere tverrfaglig samarbeid.» (Skare 1996, sitert i Erdal Glavin 2013, 42). Menneskelige og økonomiske ressursene blir i denne sammenheng viktige faktorer.

Det vil være den enkelte kommunes ansvar å tilrettelegge for det tverrfaglige tilbudet i den enkelte kommune. Et viktig spørsmål vil være i hvilke grad hver enkelt kommune satser og tilrettelegger for tverrfaglig samarbeid? Erdal og Glavin (2013) nevner at «Vi har erfaring for at det er ulik kvalitet på samarbeidet i kommunene, og at kvaliteten på samarbeidet må utvikles over tid.» (Wolf et al 1994a, sitert i Erdal og Glavin 2013, s 41)

Lørenskog kommune er eksempel på kommune i et tverrfaglig samarbeid. De har jobbet i over 14 år med tverrfaglig samarbeid, og har skaffet seg mange erfaringer.

Utgangspunktet var å styrke sine samarbeidsrutiner, slik at man kom raskere i gang med tilbud i bekymringssaker rettet mot barn og unge. Faginstansene ble på den måten enige om å (...) «flytte kompetansen til barnet og ikke barnet til kompetansen.» (Kinge 2012,241). Fokuset er også rettet mot å involvere foreldrene i samarbeidet. Resultatet ble en modell bestående av tverrfagligmøter i det forebyggende arbeidet i kommunen, som er lavterskel tilbud rettet mot barn og unge. «Den største fordelen med de tverrfaglige møtene er at foreldrene skal være med hver gang, og de skal være i fokus» (Kinge 2012,241). Det blir også opprettet en koordinator som skal organisere møtene i form av informasjon knyttet til enkelt sak.

Organiseringen av møtene er faste tverrfaglige møter/ grupper hver sjettede uke i hver barnehage, både private og kommunale. Informasjon fra kommunen om modellen gis på foreldremøte i barnehagene. Det er skole- og oppvekstsjefen i kommunen som har lederansvaret for samarbeidsmodellen/ systemet. Det er fastsatt av rådhuset i kommunen.

Vedkommende sitter i styringsgruppen med ledere innenfor de enkelte tjenestene, PP-tjenesten, barnevernstjenesten, osv. På den måten er fokuset rettet mot gjennomføring av nødvendig kompetansetiltak til de enkelte tjenestenes ansatte. Det avholdes to halvdagsseminardager, to ganger pr år for nyansatte og verksteddager for blant annet barnehageledere i kommunale og private barnehager. Det tverrfaglige samarbeidet er ikke samlokalisert. I følge Hege Dyreland, (koordinator) er man mer opptatt av å være ute der barna er. Man er også opptatt av å samarbeide tett med foreldrene. «Fordi foreldre er de

sentrale, er jeg veldig opptatt av at når vi har tverrfaglig møter, så begynner det møtet når foreldrene kommer» (Hege Dyreland, sitert av Kinge 2012, 244-245).

Fagermoen og Lerdal (2011) skriver om sosial støtte som en mestringsressurs som kan bidra til å fremme helse. Hvor nettopp det å trekke inn foreldrene aktivt og jobbe i et tverrfaglig samarbeid tilknyttet barn kan relateres i denne sammenheng. På den måten vil man legge fokuset på foreldre som en viktig ressurs.

Foreldresamtaler med barn i barnehagen

I følge barnehageloven (2005) skal barnehagen samarbeidet i nær forståelse med barnets hjem. Utveksling av informasjon mellom barnehagen og foresatte skjer ofte i den daglige hente- og bringesituasjonen. Det er vanlig at barnehagen innkaller til foreldresamtaler. «I 2012 gjennomførte 94 prosent av barnehagene foreldresamtaler minst to ganger per år, noe som er en økning på åtte prosentpoeng fra 2008.» (St.meld.24, kap. 9.5 2012-2013)

I følge St.meld. 41 «Kvalitet i barnehagen» (2008-2009) forslår departementet en høring angående forslag om at det gjennomføres minst to foreldresamtaler i året. På den måten vil det kunne bli et minste krav, noe det ikke er i dag. Når barnehagen er bekymret for et barns omsorgssituasjon, vil man som nevnt innkalle de aktuelle foresatt til samtale.

Et av spørsmålene jeg stilte mine informanter var om deres syn på foreldresamtale med barn i barnehagen. Alle mine informanter var skeptisk til å bruke denne formen. Men hva sier teorien?

I følge barnevernsloven (1992) skal man i akutte saker, hvor man har mistanke om seksuelle overgrep og vold i hjemmet, kontakte barnevernet eller politiet, slik at de kan vurdere når og hvordan man informerer foresatte. Det vil i slike saker utelukke bruk av denne samtaleformen. Barnehagen har heller ikke mandat til å behandle foresatte som sliter med psykiske lidelser, skilsmisse og foreldre som ikke oppfyller foreldrerollen.

Men kan denne samtaleformen være nyttig i andre tilfeller? Eller blir det terapi?

Kvello (2013) skriver om relasjonens kraft. En god relasjon vil i følge Kvello (2013) kunne ha en helbredende innvirkning i seg selv, og på den måten ikke bare spille en viktig faktor for psykoterapi. Han nevner videre at tanken ikke handler om å sette likhetstegn mellom

relasjonen, pasient-terapeut og barnehageansatte – foresatte. Men barnehagen med sitt ønske om kontakt med barnas foresatte ønsker å stimulere til godt barn og foreldre samspill.

Det er ikke snakk om å skulle gjøre møte mellom barnehagen og foreldre til å handle om terapi, men i følge Kvello(2013) vil det være likhet mellom psykoterapi og pedagogikk (...) «der begge tilfeller har som sin viktigste oppgave å forholde seg slik at hun eller han fremmer læring, utvikling, bevisstgjøring, frigjøring, vekst mestring eller bedret funksjon hos en annen» (Juul og Jensen 2003, sitert i Kvello 2013, s 285).

Her nevnes barnehagen og foreldre, men hvordan kan det være nyttig for barn å delta under slike samtaler?

Nilsen og Trana (2000) skriver at «Barn skjønner ofte at foreldrene ikke har det bra, og bekymrer seg for dem. (Nilsen og Trana, 2000, 544). Barnet kan også være sint på eller bekymret for sine foreldre, samtidig som det har fått liten anledning til å høre foreldre selv fortelle om sin situasjon. På den måten vil slike samtaler kunne bidra til å øke forståelsen hos barna om hvorfor situasjoner og ting er som de er. At barn får vite sammenhenger, kan også oppleves som en lettelse fra barnets egne forklaringer. «Barn kan for eksempel få klarhet i at foreldrenes negativ atferd har med andre ting å gjøre enn at det er de som er «slemme» (Nilsen og Trana, 2000, 547)

Å inkludere barn i foreldresamtaler kan gi barnet muligheten til å snakke om tabubelagte temaer, som de ikke har åpnet seg om. Dersom de voksne gir rom for å snakke om tabubelagte temaer vil det fremme psykisk helse, som nevnt i Killèn (2012)

Samtidig vil det kunne gi barnehageansatte muligheten til å observere foreldre-barn- samspill og gi viktig opplysning angående foreldrenes sensitivitet og mentaliseringsevner, som ifølge Killèn (2012) er viktig i et tilknytningsperspektiv.

Blant mine informanter kommer forslag til tilfeller hvor denne samtaleformen spesielt kunne være nyttig i barnehagen. Det er tilfeller hvor foreldre opplever vansker knyttet til grensesetting, overgangen barnehagen-skolen og dersom barn strever sosialt i barnehagen.

Killèn (2012) nevner noe om problemfri barndom. Hun nevner at de fleste vil kunne oppleve foreldre som strever med ulike ting. For eksempel krangling og samlivsproblemer. Det er noe de fleste barn vil kunne håndtere, dersom de får hjelp med følelsene og gis en forståelse av

situasjonen. Dette er situasjoner de voksne ofte kan forsøke å skåne barn mot ved å ikke snakke om det.

På den måten kan man stille spørsmål om foreldresamtale med barn kan være tilbud som inngår i foreldresamtale tilbudet for alle foresatte i barnehagen?

Dejong og Kim Berg (2005) presenterer en løsningsorientert samtaleform, hvor spørsmålene som kan stilles har fokus på framtiden, mestring og unntakene. På den måten flytter man fokus mot å fremme ressursene til den enkelte og er mindre opptatt av å snakke om problemene. Dersom foreldre og barn deltar sammen i barnehagen, kan man stille spørsmål om ikke barnehagen kan benytte seg av denne samtaleformen? Fagermoen og Lerdal (2011) nevner også at denne type samtaleform kan plasseres innenfor et salutogent perspektiv.

Kapittel: Oppsummering

Jeg skal i denne delen komme med en oppsummering av min masteroppgave.

Målet med oppgaven er å undersøke barnehageansattes erfaringer av rutiner og samarbeid når det gjelder bekymringsmelding til barnevernstjenesten. Det var også av interesse å undersøke de ansattes syn på samtaleformen hvor barn og foreldre deltar sammen, om den har potensiale for å anvendes i barnehage, for eksempel når det gjelder tidlig intervensjonsarbeid ovenfor barn og foresatte i barnehagen.

Mine hovedfunn er: Ønske om større grad av tverrfaglig samarbeid. Mer informasjon om barnevernstjenesten. Styrke bekymringsmeldingsrutinene, både individuelt og i felleskap i barnehagen. Ønske om mer kompetanse i å vite hva man skal se etter i foreldre- barn samspill. Kompetanseheving og mer bruk av barnesamtale i barnehagen. Informantene er ambivalente til brukene av foreldresamtale med barn tilknyttet tema, men flere er positive til å bruke samtaleformen i tilfeller hvor foresatte strever med grensesetting, når barn sliter sosialt i barnehagen og overgangen skole- barnehagen. Det er også generelt ønske om mer kunnskap til foreldresamtaler med barn. Kort vei til styrer, intern veiledning og muligheten for å ringe barnevernstjenesten anonymt bidrar positivt i en bekymringsmeldingsprosess.

Jeg har som nevnt ikke funnet tidligere forskning i forhold til foreldresamtale med barn i barnehagen tilknyttet bekymringsmelding fra barnehage til barnevernstjenesten. Både Backe Hansen (2009) og Bratterud og Emilsen (2011) finner også funn i retning av behov for mer kompetanse om barnevernstjenesten, rammer og regelverk i forhold til bekymringsmelding til barnevernstjenesten, økt kompetanse i forhold til barnesamtale og foreldresamtale.

Når det gjelder svakheter i min oppgave, kan jeg nevne at jeg lener meg litt mye på Backe-Hansen (2009), at jeg ikke har benyttet informanter innenfor barnevernstjenesten, hvor jeg kunne skaffet meg informasjon i forhold til deres erfaringer og syn på bekymringsmelding fra barnehage til barnevernstjenesten. Min informantgruppe besto også av barnehageansatte med utdanning, og ikke dem som jobber på engasjement/vikarstillinger, uten relevant utdanning. På den måten fikk jeg ikke med deres erfaringer og syn på valgt tema i oppgaven. Det kunne vært viktig, da denne gruppen er den største blant barnehageansatte i følge St.meld. 24. Kap. 7.1. 2012-2013.

Styrken med oppgaven er at informantgruppen min besto av barnehageansatte som jobbet direkte ute med barn i barnehagen. På den måten har de daglig kontakt med både foreldre og barn.

Når det gjelder oppgavens reliabilitet og validitet, som nevnt i metode kapitlet, føler jeg dette ivaretas ved spørsmålene jeg stiller i intervjuguiden min (se vedlegg) og gjennom den kunnskapen jeg og mine informanter produserte sammen.

Ut i fra mine funn, kan det virke som fokuset i framtiden bør være å styrke oppfølgingen av bekymringsmelding til barnevernstjenesten i barnehagen. Her kan det se ut som nyansatte og vikarer er to grupper man spesielt bør ha fokus på. Det kan være ulike forklaringer på mine funn. Noe kan skyldes at man ikke vektlegger å gjennomgå rutinen med det første, samt at rutineene bør synliggjøres bedre i barnehagen. For eksempel ved å utarbeide en plakat med retningslinjer knyttet til bekymringsmelding til barnevernstjenesten, som kan henge på personalrommet eller der det er mest praktisk for den enkelte barnehage. Det kan også være nyttig at den enkelte kommune og barnehage gjennomgår rutineene oftere med faste datoer i løpet av et barnehageår.

Når det gjelder samarbeid mellom barnehage og samarbeidspartnere, kan det se ut som det fremdeles vil være nyttig å styrke kompetansen til barnehageansatte i forhold til barnevernstjenestens rammer og formål. Ordningen med fast kontaktperson i barnevernstjenesten, vil også kunne være nyttig å styrke, da med tanke på informasjon og praktisk gjennomføring. På den måten kan det se ut som den enkelte kommune bør se nærmere på hvordan ordningen eventuelt kan styrkes.

Det etterspørres mer tverrfaglig samarbeid blant mine funn. Her kan lørenskogmodellen (se kap. Drøfting), være en nyttig modell, men samtidig må den enkelte kommune benytte en modell som er tilpasset deres rammer og forutsetninger, ifølge Kinge (2012). Tverrfaglig samarbeid vil også kunne bidra til å kunne styrke barnehageansattes kompetanse til barnevernstjenesten, barnesamtale og foreldresamtale, ved at man kommer tettere sammen og kan dele av hverandres kunnskap. Det vil som nevnt i teoridelen og drøftingsdelen kunne fremme helsefremmende faktorer i et salutogent perspektiv, ovenfor foreldre og barn i risiko- og omsorgssvikt situasjoner. Det å kunne tilby tjenester til barn og foreldre på et lavterskelnivå, er også det man ønsker mest av alt i følge Kinge (2012).

Når det gjelder barnesamtale og foreldresamtale tilknyttet bekymringsmelding til barnevernstjenesten, kan noe av årsaken til at slike samtaler oppleves som vanskelig handle om tabubelagte tema, som nevnt i teori kapitlet. Hvor det i framtiden vil kunne være viktig at barnehagen tørr å ta opp slike tema med barn og foreldre. Det å styrke kompetansen rundt barnesamtalen er også noe Backe- Hansen(2009) finner i sin rapport. Her må den enkelte kommune og barnehage tilrettelegge for at denne kompetansen styrkes. Det samme kan gjelde foreldresamtalen.

I mine funn nevnes egne erfaringer med bekymringsmelding til barnevernstjenesten. De med erfaring nevner det er vanskelig, men flere nevner kort vei til styrer og muligheten for å ringe anonymt til barnevernstjenesten, bidrar til å gjøre det lettere å melde. Nyansatte og de med liten erfaring med bekymringsmelding kan være viktig grupper å styrke i framtiden. Dette kan gjøres ved å styrke den interne veiledningen i barnehagen, samt gjennom tverrfaglig samarbeid med barnevernstjenesten.

Det nevnes også vansker i forhold til å vite hva man skal se etter i foreldre- barn-samspill. Det vil på den måten være viktig å styrke de ansattes kompetanse. Noe av årsaken kan være at man under utdannelsen og i praksis ute i barnehagen, får for liten kunnskap om hva man skal se etter.

Når det gjelder bruk av foreldresamtale med barn i barnehagen, er alle mine informanter ambivalente til å bruke samtaleformen, i tilfeller hvor man ønsker å ta opp en bekymring med foreldre. Noe av forklaringen kan være at mine informanter hadde liten erfaring, hvor ingen hadde gjennomført slike samtaler i praksis. Det kan også nevnes at gjeldende rammer og lovverk, samt tidligere forskning i barnehagesammenheng, også kan være noe av forklaringen. På den måten er det ikke en vanlig samtaleform som brukes i barnehagen.

Allikevel nevnes enkelte situasjoner hvor foreldresamtale med barn kunne vært nyttig i barnehagen. Det er når foreldre opplever vansker knyttet til grensesetting, overgangen barnehagen-skolen og dersom barn strever sosialt i barnehagen.

Om denne samtaleformen brukes, eller skal brukes i barnehagen, vil kunne kreve mer kompetanse og nærmere undersøkelser. Slik jeg ser det vil samtaleformen kunne være nyttig, da spesielt med tanke på barnehagens muligheter til å kunne forebygge og komme tidlig inn med nødvendig hjelp til foreldre og barn. Barnehagen har også daglig kontakt med barn og foreldre, noe barnevernstjenesten og BUP ikke har. Kvello (2013) nevner noe om

barnehageansattes muligheter for å bygge god relasjon med foreldre og barn, som i følge han vil ha stor betydning.

Om Foreldresamtale med barn ikke skal brukes i saker hvor det handler om bekymringsmelding til barnevernstjenesten, kan det hende man kunne tilby alle foreldre dette tilbudet i barnehagen. Her kunne for eksempel familieterapeuter, ansatte i BUP og barnevernstjenesten, som har erfaring med slike samtaler, jobbet tverrfaglig inn mot barnehagen. Et viktig perspektiv til slutt, vil være om samtaleformen kan bidra i et samfunnsøkonomisk perspektiv? Om det eventuelt kan redusere antall saker som sendes fra barnehagen til barnevernstjenesten og BUP?

Dersom jeg skulle fulgt opp mitt prosjekt, ville det vært av interesse å gjennomføre en Kvalitativ forsknings tilnærming, hvor jeg gjennom foreldresamtaler med barn kan undersøke informantenes (foreldre og barn) erfaringer med samtaleformen i barnehagen.

Litteraturliste

Antonovsky, Aaron. 2012. *Helsens mysterium. Den salutogene modellen*. Oslo: Gyldendal Forlag AS.

Backe-Hansen, Elisabeth. 2009. *Å sende en bekymringsmelding- eller la det være*. Nova rapport.

Bratterud, Åse og Kari Emilsen. 2013. *Dørstokkmila- barnehagens veil fra magefølelse til melding*. Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS.

Bratterud og Emilsen.2011. *Små barns rett til beskyttelse. Utvikling av tiltak for å styrke barnehageansattes kompetanse om vold og overgrep mot små barn*. NTNU Samfunnsforskning. AS

Brinkmann, Svend og Steinar Kvale. 2009. *Det kvalitative forskningsintervju*. Gyldendal Norsk Forlag AS.

Dejong, Peter og Insoo Kim Berg.2013. *Løsningsskapende samtaler*. Gyldendal Norsk Forlag AS.

Fagermoen, May Solveig og Anners Lerdal. 2011. *Læring og mestring. Et helsefremmende perspektiv i praksis og forskning*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Glavin, Kari og Bodil Erdal. 2013. *Tverrfaglig samarbeid i praksis. Til beste for barn og unge i kommune- Norge*. Oslo: Kommuneforlaget AS

Gulbrandsen, Liv Mette. 2006. *Oppvekst og psykologisk utvikling- innføring i psykologiske perspektiver*. Oslo: Universitetsforlaget.

Killèn, Kari. 2012. *Forebyggende arbeid i barnehagen- samspill og tilknytning*. Oslo: Kommuneforlaget AS.

Kinge, Emilie, 2010. *Tverretattlig samarbeid omkring barn. En Kilde til styrke og håp?* Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Kvello, Øyvind.2013. *Barnas barnehage 2. Barn i utvikling.* Oslo: Gyldendal Norske Forlag AS.

Kvello, Øyvind. 2007. *Utredning av atferdsvansker, omsorgssvikt og mishandling.* Oslo: Universitetsforlaget.

Lov av 17. Juni 2005 nr. 64 om Barnehage-loven. Kunnskapsdepartementet.

Lov av 17. Juli 1992 nr.100 om barnevernsloven. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

Lyngmo, Iris.29.1.2014. *Meldingene kommer for sent.*

<http://www.barnehage.no/no/Nyheter/2014/Januar2/Meldingene-kommer-for-seint/>

Nilsson, Marte og Helene Trana.2000. *Fra opplevde dilemma til mulige løsninger i terapeutiske samtaler med barn og deres foreldre.* Kompendium i master i familiebehandling. Høgskolen i Oslo, Avdeling for Samfunnsfag: Oslo 2009.

St.mld.nr. 24.2012-2013. *Framtidens barnehage.* Kunnskapsdepartementet.

St. mld. nr. 41. 2008-2009. *Kvalitet i barnehagen.* kunnskapsdepartementet.

Veileder.2009. *Til barnets beste. Samarbeid mellom barnehagen og barnevernstjenesten.* Barne- og Likestillingsdepartementet Kunnskapsdepartementet.

Øvreide, Haldor.2009. *Samtaler med barn- metodisk samtaler med barn i vanskelige livssituasjoner.* Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Vedlegg 1: Informasjonsbrev

Jeg er masterstudent i familiebehandling ved Høgskolen i Oslo og Akershus og holder nå på med min avsluttende masteroppgave. Jeg har også jobbet i ulike barnehager som støttepedagog. Tema for oppgaven er bekymringsmeldinger fra barnehager til barnevernstjenesten i Norge.

Jeg har blitt interessert i dette tema, og ønsker i min masteroppgave å undersøke mulig dilemma barnehageansatte kan oppleve i forhold til det å skulle melde inn sin bekymring for et barn.

For å finne ut av dette ønsker jeg å intervju 8-10 barnehageansatte. De ansatte jeg ønsker å intervju er pedagogiske ledere og assistenter som jobber direkte med barna. Jeg er interessert i både faglærte/ ufaglærte og kommunale/ private barnehager, da jeg ønsker en mest mulig mangfoldig informantgruppe. Spørsmålene vil dreie seg om informantenes egne opplevelser og erfaringer knyttet til temaet bekymringsmeldinger. Jeg er også interessert i om du gjør deg tanker omkring fremtidig endrings – og fornyingsarbeid som kan bidra til å styrke din kompetanse med tanke på valgt tema.

Intervjuet tar form som en profesjonell samtale. Det vil ta ca. 1-1.5 time. Hvis det er greit for deg vil jeg gjerne bruke båndopptaker.

Det er frivillig å være med i undersøkelsen. Du har muligheten til å trekke deg når som helst underveis, uten å måtte begrunne dette nærmere. Dersom du trekker deg, vil alle innsamlede data om deg bli anonymisert. Opplysningene vil bli behandlet konfidensielt, og ingen enkeltpersoner vil kunne gjenkjennes i den ferdige oppgaven. Opplysningene anonymiseres og opptakene slettes når oppgaven er ferdig, våren 2014.

Dersom du har lyst til å være med på intervjuet, er det fint om du skriver under på den vedlagte samtykkeerklæringen og sender den til meg. Jeg vil deretter ta kontakt med deg for å avtale tid og sted for intervju.

Prosjektet er meldt til NSD (Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste AS).

Om du har spørsmål til meg og mitt prosjekt, kan du kontakte meg på telefon: 400 92 387 eller e-post:canandre@hotmail.com.

Du kan også kontakte min veileder, Sidsel Natland ved Høgskolen i Oslo og Akershus på telefon 22 45 35 57 eller e-post: Sidsel-Therese.Natland@hioa.no.

Med vennlig hilsen

Can André Gürsel

Linjeveien 54 f,

1087 Oslo

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt informasjon om Can André Gürsels masteroppgave og samtykker med dette i å stille som informant til hans intervjuundersøkelse. Jeg har blitt kjent med prosjektet og mine rettigheter som informant.

Navn.....

Adresse.....

E-post.....

Telefon.....

Signatur.....

Skulle det være noe du lurer på, er det bare å kontakte meg på mob.nr.: 400 92 387 eller sende meg en mail på e-post adr.: canandre@hotmail.com. Du kan også kontakte min veileder ved høghskolen i Oslo og Akershus, Sidsel Therese Natland.

Med vennlig hilsen

Can André Gürsel

Linjeveien 54 f, 1087 Oslo

Vedlegg 2: Intervjuguide

Rutiner

Kunne du fortelle meg ...

- Hvilke rutiner har din barnehage i forhold til bekymringsmelding til barnevernstjenesten?
- Hvordan blir de fulgt opp?
- Hvilke sider ved rutinene du eventuelt tenker kan styrkes?

Barnehage og samarbeidspartnere

Kunne du fortelle meg ...

- Hvilke erfaringer har du til ordningen med fast kontaktperson i barnevernstjenesten?
- Hvordan opplever du at den eventuelt fungerer i praksis?
- Hvilke sider kan eventuelt styrkes i forhold til barnehagen og samarbeidspartnere?

Egne erfaringer med bekymringsmelding til barnevernstjenesten.

Kunne du fortelle meg ...

- Hvilke erfaringer du har til å sende bekymringsmelding til barnevernstjenesten?
- Hvilken opplevelser du har til «gråsonesaker»?
- Har du noen gang vært bekymret for et barn/ nærmeste pårørende, men da unnlatt å gå videre med din bekymring?

Foreldresamtale

Kunne du fortelle meg ...

- Har du erfaring med foreldresamtaler tilknyttet bekymringsmelding til barnevernstjenesten?

- Opplevde du noen dilemma under samtalen(e)?
- Hvilke tanker og refleksjoner har du til det å gjennomføre foreldresamtale med barn i barnehagen?

Barnesamtale

Kunne du fortelle meg ...

- Hvilke erfaringer du har til det å gjennomføre en barnsamtale tilknyttet bekymringsmelding til barnevernstjenesten?
- Hvilke erfaringer har du til å gjennomføre samtaler med barn i 0-2 årsalderen?
- Er det noen barn du opplever som mer utfordrende å gjennomføre barnesamtale med enn andre barn?

Foreldre- barn- samspill

- Hvilke sider ved barnesamtalen ønsker du eventuelt mer veiledning rundt?
- Hvordan du opplever å vite hva man skal se etter i forhold til foreldre- barn- samspill? Er det noen tiltak som eventuelt kan styrke kunnskapen din og andres kunnskap på foreldre-barn-samspill?

